

WATTU ALALUASSA

APAN NIAPASINGKATTI YOHANES

Rengetanna apan mangngonggolu wiakka

1:1 Su paarorone, tantalanna runia taambe niriaddi, Rengetanna udde piate. Rengetanna udde su sambau ringannu Mawu Ruata wurru Rengetanna udde uasulunggu Mawu Ruata. **2** Ro'e n paarorone Itou su sambau ringannu Mawu Ruata. **3** Sarangkanambone niola'a sulalummi Tou, wurru wuassu alawo'u apan piate, tawe saran sambau apan inola'a tawedi Tou. **4** Rengetanna udde punnu wiakka, wurru wiakka udde mannemakka taumata. **5** Semakka udde lullansiangnga sulalummu ararandumma, wurru ararandumma tawe maapadumma Sitou. **6** Nirumantate taumata apan nirolokku Mawu Ruata, aranne Yohanes. **7** Itou nirumanta mammasingkattu asasemakka udde, tadeam anambo n taumata mangngimanna. **8** Itou sassane waline asasemakka udde, itou tumba'u mabawalone. **9** Semakka tutune apan mannemakka anambo n taumata, nirumanta su runia. **10** Rengetanna piate su runia, runia niola'a sulalummi Tou, arawe runia tawe maailala Sitou. **11** Itou nirumanta su wanua-Ne sassane, arawe pabbawala-Ge maddiri manarimmatti Tou. **12** Arawe pia lai taumata apan manarimmatti Tou wurru mangngimanna Sitou; imangitou nionggolannu tarrino maola'a ana'u Mawu Ruata, **13** apan niasungkangnga waline wuassu taumata, ana waugu wiakka wakku udde punnene wuassu Mawu Ruata. **14** Rengetanna naola'e taumata, Itou uatana'a su wallatti ite, wurru iite suete naasilo awawantu-Ge. Awawantuga udde suete sinengkammi Tou ana waugu Itou Ana'u lamangnga tinggassa. Sulalummi Tou iite naasilo Mawu Ruata wurru darangngu-Ne siite. **15** Yohanes nirumanta naola'a tatialane, itou mammasingkatta: "Ete Itou indi apan ta'u iwabbatti'a: Itou sarun rumanta, nasalimmuri wuassia'u, arawe magewalanna wuassia'u, ana waugu tantalanna ia'u taambe, Itou nirumantate." **16** Itou napene n darangngu; tawe illolone, Itou mangngalamatta siite. **17** Tita Mawu, nisengkammi ite wuassi Musa.

Arawe darangngu wurru tatalantupu Mawu Ruata niapaaliatta'a sulalummi Yesus Kristus. **18** Tawe saran sangkatou apan suete naasilo Mawu Ruata, tumba'u ana'u lamangnga tinggassa, apan uasulungngu lamangnga wurru uauukka atonna ringanni Tou. Ete Itou apan napaaliatta'u lamangnga siite.

Tatjala n Yohanes

19 Manga piaira'u Yahudi su Yerusalem nandolokku manga imam wurru manga taumata n Lewi inai ringanni Yohanes wurru naiwalo sitou, "I'o indi isai?" **20** Yohanes nanga'u atonna-tonna, "Ia'u waline Ratu m Punnu Salamatta." **21** "Amungkangngu aroddi, i'o isai?" aiwalo mangitou. "Apa i'o Elia?" "Waline," sasimbakki Yohanes. "Apa i'o sangkatou Nabi?" aiwalo mangitou apia. "Waline," sasimbakki tou. **22** "Amungkangngu aroddi, waloe'e siami isai i'o indi," unni mangitou, "tadea'u iami wotongnge sumimbakka aiwalo manga taumata apan nandolokki ami. Apa wisaranu su ola'u ririnu sassane?" **23** Yohanes sinumimbakka, "Ete ia'u apan niapaasingkatti Nabi Yesaya: 'Taumata apan u'aliata su wadda'a: Ratarra'e lalanna amatannu Mawu.'" **24** Manga taumata apan nirolokku taumata n Farisi, **25** naiwalo, "Amungkangngu i'o waline Ratu m Punnu Salamatta, waline Elia, waline lai sangkatou Nabi, anio i'o mannarrani?" **26** Yohanes sinumimbakka, "Ia'u mannarrani ringannu ua'e. Arawe su pattangnganni amiu pia taumata apan tawe aillalanni amiu. **27** Itou niramanta salimmurine wuassia'u, arawe mamu'a tali n sapatu-Ne lai ia'u tawe wotongnge." MSarangkanambone udde nariaddi su Betania, samba'a n ra'i n Salukku Yordan, su tampa n Yohanes mannarrani.

Ana'u Domba Mawu Ruata

29 Su allo tirrabbine, Yohanes naasilo Mawu Yesus nirumanta ringanni tou. See Yohanes nabbisara, "Pa'ellega, eteudde Ana'u Domba Mawu Ruata apan namappassa rosa n rania indi. **30** Ete Itou apan ta'u iwabbatti'a apan nirumanta murine wuassia'u, arawe maggewalanna wuassia'u, ana waugu ia'u taambe niasungkangnga, Itou uddete su runia. **31** Su paarorone,

ia'u wagga isai Itou udde. Sumbali ia'u niramanta mannarrani ringannu ua'e, tadea'u taumata n Israel maailala Sitou." **32** Yohanes nangagillu lai tatiala indi, "Ia'u naasilo Gharraho Mawu Ruata niumontu'a ere manu'a merpati wuassu langitta see nangintarro Sitou. **33** Tempo udde ia'u ta'e wagga isai Itou. Arawe Mawu Ruata apan nandolo'u manarrani ringannu ua'e suete nabbisara sia'u, 'Napawe i'o maasilo Gharraho Mawu Ruata niumontu'a, see matana'a mangintarro su sangkatou, ete Itou apan manarrani ringannu Gharraho Mawu Ruata.' **34** Ia'u suete naasilo sassane," unni Yohanes, "wurru ia'u mangonggolu tatiala manungku ete Itou Ana'u Mawu Ruata."

[Manga mallalarrengennu Mawu Yesus paarorone](#)

35 Su allo tirrabbine Yohanes su tampa udde lai ringannu rua ng katou mallalarrengenne. **36** Napawe itou naasilo Mawu Yesus sinumabbi, itou nabbisara, "Pa'ellega! Eteudde Ana'u Domba Mawu Ruata." **37** Rua ng katou mallalarrengenni Yohanes naaringikka manga watti'a udde, see inaité tinumantalongnga Mawu Yesus. **38** Mawu Yesus nanaile su liudde, wurru naasilo simangitou uatantalongnga Sitou, Itou naiwalo, "Iamiu maddea'a apa?" Imangitou sinumimbakka, "Rabi, Rabi uatana'a suapa?" (Wisara 'Rabi' atappasanne huru.) **39** "Wette pa'ellege sassane," unnu Mawu Yesus. Imangitou inaité su sambau ringanni Tou ma'ellega suapa Itou uatana'a. Orassa udde puulle appatta wawallo. Allo udde imangitou uatana'a su sampunna ringanni Tou. **40** Sangkatou su wallatti tarua apan suete naaringikka apa apan iwabatti'i Yohanes wurru see inaité tinumantalongnga Mawu Yesus, eteudde Andreas, turrangngi Simon Petrus. **41** Maliha-lihakka Andreas naddea'a si Simon, turrangnge, wurru nabbisara sitou, "Iami suete nassomba Mesias!" (Mesias nassulungngi Kristus, eteudde: Ratu m Punnu Salamatta.) **42** Andreas nanguntudi Simon ringannu Mawu Yesus. Mawu Yesus nanutuda si Simon, see nabbisara, "I'o Simon, ana'i Yona. I'o sarun isago Kefas." (Kefas uasulungngi Petrus, atappasanne: wowo m batu.)

[Mawu Yesus namaggo si Kilipus wurru si Natanael](#)

43 Su allo tirrabbine Mawu Yesus narrawessa inai watukku Galilea. Itou nassomba m Filipus, wurru nabbisara sitou, "Wette tantalongke Sia'u!" **44** Filipus inasapputanne wuassu Betsaida, eteudde tampa atatanaanni Andreas wurru Petrus. **45** Filipus nassomba Natanael wurru nabbisara sitou, "Iami suete nassomba n taumata apan iwabalo Musa sulalummu Wuke n Tita Mawu Ruata, wurru niapaasingkattu manga nabi. Itou eteudde Mawu Yesus wuassu Nazaret ana'i Yusuf." **46** Arawe Natanael sinumimbakka, "Wotongngewe sambau apapia rumanta wuassu Nazaret?" "Wette pa'ellega sassane," sasimbakki Filipus. **47** Mawu Yesus naasilo si Natanael nirumanta, see nabbisara su ola'i tou, "Pa'ellega, udde taumata n Israel tutune. Tawe awusune itou." **48** "Ereapa lamangnga maailala sia'u?" aiwalo Natanael su Mawu Yesus. Mawu Yesus sinumimbakka, "Tantalanna Filipus taambe namaggo si'o, Ia'u naasilote si'o su alungngu alu ara udde." **49** "Iamangnga Huru," unni Natanael, "Iamangnga eteudde Ana'u Mawu Ruata! Ete lamangnga Ratu m pabbawalagu Israel!" **50** Mawu Yesus nabbisara, "I'o mangngimarma, tumba'u ana waugu Ia'u nabbisara manungku Ia'u naasilote si'o su alungngu alu ara udde? Manga inolaanna apan maggewalanna wuassu inolaanna udde sarun asiloannu!" **51** Mawu Yesus nabbisara apia, "Atorma, pangimante, i'o sarun maasilo langitta mawu'a, wurru manga mala'ekattu Mawu Ruata uapapalele ringannu Ana'u Taumata."

[Andeangngu awingnga su Kana](#)

2:1 Rua allo wua udde pia andeangngu awingnga su soa n Kana su Galilea, wurru inangngu Mawu Yesus isudde lai. **2** Mawu Yesus wurru mallalarrenggen-Ne niwaloanna lai su andeangnga udde. **3** Napawe anggore nasuete, inangngu Mawu Yesus nabbisara Sitou, "Imangitou niasueannu anggore." **4** Mawu Yesus sinumimbakka, "Inangnga, arie mandolo-U. Taambe tempone Ia'u mapaaliatta'u riri-U." **5** Arawe inangngu Mawu Yesus nabbisara su mangangimbe, "Turrutte apa apan irolokki Tou siamiu." **6** Isudde pia annumma wensada apan nissaddia pangangukkasanna tumurruttu inanaramannu Yahudi. Wensada udde

sambau-sambau irarranggo lorrone marrasutta su literrene. **7** Mawu Yesus nabbisara su mangangimbe udde, "Lorroite ng kua'e manga wensada udde." Imangitou nallorroite na'oma n sara napene-pene. **8** See Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Orassa indi pangabbate ua'e adio'a wurru apira'e su piarra'u andeangnga." Imangitou nangapiddu ua'e udde su piarra'u andeangnga, **9** wurru itou naattemma ua'e apan nawalute anggore udde. (Itou wagga wuassuapa anggore udde, tumba'u manga mangangimbe apan nallalinnu anggore udde masingkatta.) Ne, piarra'u andeangnga udde nangundani maa'awingnga esakka, **10** see nabbisara sitou, "Wiasane taumata mannaru n anggore apianne paarorone wumi napawe manga raho nawusate ma'inumma, wakkute udde anggore wiasa isaru. Arawe turrangnga nanahipunna anggore apan apianne sara n orassa indi!" **11** Eteudde ajarrindu'a paarorone apan niola'u Mawu Yesus. Itou na'ola'a udde su wanua Kana su Galilea. Ringannu tanda udde Itou mapaaliatta'u awawantu-Ge. Ne mallalarrenggen-Ne nangimante Sitou. **12** Wua udde Mawu Yesus inaitte watukku Kapernaum su sampunna ringannu inang-Nge, manga turrang-Nge see manga mallalarrenggen-Ne. Imangitou natana'a poiaroddi manga pira allo alannune.

Mawu Yesus sinumutta su Wale Mawu

13 Napawe Allo Wahewa m Paskah Yahudi maranite, Mawu Yesus inaitte watukku Yerusalem. **14** Su Wale Mawu su Yerusalem Itou naaratingnga mabawalu'u sapi, domba, wurru manga manu'a merpati; wurru lai manga mananu'addu roitta ua'ianna isudde. **15** Mawu Yesus na'ola'a sambokka wuassu tali wua udde nallimbuakka anambo n winatangnga udde, mawae domba ara'e sapi, wuassu lalummu Wale Mawu. Manga medda mananu'addu roitta niwaljnsuang-Nge na'oma n sara roitti mangitou nassaliawukka. **16** See Itou nabbisara su mabawalu'u manu'a merpati, "Pangingkatta wua isindi. Arie Wale n lamang-Ku maola'a tampa m pabawalu'anna!" **17** Ne manga mallalarrenggen-Ne naanaungnga wageanggu Wuke Susi ereindi, "Naung-Ku su Wale-Nu, o Mawu Ruata, maatutungnga naung-Ku." **18** Manga tembonannu Yahudi sussimbakka

Mawu Yesus, unni mangitou, "Annama'a pa'ola'a ajarrindu'a maola'a sambau tatiala siami manungku I'o pia tarrino ma'ola'a ereindi." **19** Mawu Yesus sinumimbakka, "Hoharra'a Wale indi, wurru sulalummu tallu allo Ia'u sarun mapararisikka apia." **20** See imangitou nabbisara, "Appattu pulo annumma su tonnane nipaatta mapararisikku Wale Mawu indi. Wurru I'o sarun mapararisikka apia sulalummu tallu allo?" **21** Arawe Wale Mawu apan su pandummu Mawu Yesus eteudde wadang-Nge sassane. **22** Wua udde, napawe Mawu Yesus niapawangunna wuassu papate, naanaungke manga mallalarrenggen-Ne manungku hatto udde suete niapasingkatti Tou. Ne imangitou nangimante apa apan uaworretta sulalummu Wuke Susi wurru apa apan niapaasingkattu Mawu Yesus.

Mawu Yesus masingkattu anambo n taumata

23 Tantalanna Mawu Yesus ta'e su Yerusalem, su tempo n Ramea m Paskah, manambo taumata mangngimanna Sitou ana waugu manga alarrindu'a apan suete niolang-Nge. **24** Arawe Mawu Yesus tawe mangngimanna simangitou, ana waugu Itou masingkattu anambo n taumata. **25** Taumata salaiwe tate manala'a Sitou su ola'u isai-sai, ana waugu Itou sassane masingkatta apa apan uatarro su naungngu taumata.

Mawu Yesus wurru Nikodemus

3:1 Pia sangkatou piarra'u agama wuassu taumata n Farisi aranne Nikodemus. **2** Su sambau rabbi itou nirumanta ringannu Mawu Yesus wurru nabbisara, "Iamangnga Huru, iami masingkatta Iamangnga nirolokku Mawu Ruata. Ana waugu tawe saran sangkatou apan wotongnge ma'aola'a tanda maarrindu'a ere niola'u Iamangnga, amungkanngu Mawu Ruata tawe uarrundinganna sitou." **3** Mawu Yesus sinumimbakka, "Pangimante, tawe saran sangkatou apan wotongnge maola'a lalorro n araratuannu Mawu Ruata, amungkanngu itou tawe iasungkannga apia." **4** "Ratadde taumata timmaddete wotongnge iasungkannga apia," sasimbakki Nikodemus su Mawu Yesus,

"Wotongnge itou mabelengnga apia sulalumu illorro inanggene wurru see iasungkangnga apia?" **5** Mawu Yesus sinumimbakka, "Atonna-tonna wisara'u indi: amungkangngu taumata tawe iasungkangnga wuassu ua'e wurru Gharraho Mawu Ruata, taumata udde tawe mawali su reengannu walagu Mawu Ruata. **6** Taumata su ola'u wadangnge niasungkangngu hagurangnga, arawe su pangangimanna niasungkangngu Gharraho Mawu Ruata. **7** Arie paaherangnga amungkangngu Ia'u mabbisara: iamiu sarangkanambone rinone iasungkangnga apia. **8** Anginna tuttiupa watukkuapa ipaapulune; iite maaringikka tingikke, arawe iite wagga wuassuapa rarantane wurru watukku apa amatanne. Aroddi lai taumata apan niasungkangngu Gharraho Mawu Ruata." **9** "Ereapa udde wotongnge mariaddi?" aiwalo Nikodemus. **10** Mawu Yesus sinumimbakka, "I'o huru su Israel; ratadde i'o wagga? **11** Pangimante: iamii mabbisara tumba'u apa apan asingkatanni ami, wurru iamii mattiala tumba'u su ola'u apa apan niasiloanni ami; arawe iamii maddiri mangngimanna tatiala wuassi ami. **12** Iamii tawe mangngimanna amungkangngu ia'u mabatti'a siamii su ola'u inolaannu runia indi; ereapa iamii wotongnge mangngimanna, amungkangngu ia'u mabatti'a siamii su ola'u surga? **13** Tawe saran sangkatou apan suete nasengkengnga watukku surga, tumba'u Itou apan sinumossokka su runia, eteudde Ana'u Taumata. **14** Ere lai Musa nanduittu atoanna witu'a su alu sambua su wadda'a, aroddi lai Ana'u Taumata rinone iruitta, **15** tadea'u taumata nambo apan mangngimanna Sitou maasomba wiakka tutune wurru saran malannu-lannu." **16** Ana waugu Mawu Ruata aroddi arangngune su taumata n runia indi, na'oma n sara Itou nanantillu Anang-Nge tinggassa, tadea'u suapa n taumata apan mangngimanna Sitou tawe mate, ewe'e maasomba wiakka tutune wurru saran malannu-lannu. **17** Ana waugu Mawu Ruata nandolokku Anang-Nge waline marruungngu runia indi, arawe manalamatta runia indi. **18** Taumata apan mangngimanna Sitou tawe irruumanna. Arawe taumata apan tawe mangngimanna suete nirmumannu Mawu Ruata, ana waugu itou tawe mangngimanna Ana'u Mawu Ruata apan tinggassa udde. **19** Itou niapaasala ana waugu inolaanna indi: Asasemakka udde nirumantate su mnia, arawe taumata lembo maapulu n ararandumma wuassu asasemakka, ana waugu pallalagu

mangitou laleo. **20** Suapa n taumata apan ma'ola'a alaleo, maddiri n asasemakka; tadea'u pallalagune apan laleo tawe asiloanna. **21** Arawe taumata apan tutturmtta apulu Mawu Ruata, nimmanta ringannu asasemakka tadea'u lumiatta'a manungku alawo'u inolaanne udde tumurratta apulu Mawu Ruata.

Mawu Yesus wuitu Yohanes Mananarrani

22 Wua udde Mawu Yesus wurru mallalarrenggen-Ne inaite watukku Yudea. Itou natana'a poiarddi manga pira allo alannune ringanni mangitou wurru mannarrani. **23-24** Su tempo udde Yohanes Mananarrani taambe sinumutta su tuttupanna. Itou mannarrani su Aion, tawe marau wuassu Salim, ana waugu poiarddi manambo ua'e. Manga taumata nimmanta ringanni tou, ne itou nanarranite simangitou. **25** Manga sire pira mallalarrenggenni Yohanes mannatakke uatatiakka ringannu taumata n Yahudi su ola'u atorannu pamamaresi. **26** Imangitou inaite ringanni Yohanes, wurru nabbisara, "Iamangnga Hum, Iamangnga ta'e maanaungnga taumata apan su sambau ringannu Iamangnga su samba'a n Salukku Yordan udde, apan tina'e n Iamangnga dorone? Itou orassa indi lai mannarrani wurru manambo taumata mdanta ringamii tou!" **27** Yohanes sinumimbakka, "Taumata tawe maatahuanna alawo'a amungkanngu tawe ionggolu Mawu Ruata sitou. **28** Iamiu sassane suete naaringikka sia'u nabbisara, 'Ia'u waline Ratu m Punnu Salamatta. Ia'u nirolokka malliu roro Sitou.' **29** Maa'awingnga wawine tatahuanannu maa'awingnga esakka. Hawe maa'awingnga esakka udde tumba'u uarisikka su sandiiranne wurru uararingikka, wurru itou lulluassa napawe naaringikke tingikku maa'awingnga esakka. Aroddi lai ia'u. Orassa indi ia'u lembo n lulluassa. **30** Ete Itou apan rinone magewalanna, wurru ia'u maadio'anne."

Itou apan nirumanta wuassu surga

31 Apan nirumanta wuassu atanggarranne nangillembo wuassu sarangkanambone. Apan nirumanta wuassu runia nareengnga taumata n

runia, wurru uahahatto m pallalagu runia. Itou apan nirumanta wuassu atangngarranne nangilembo wuassu sarangkanambone. **32** Itou mabbisara su ola'u apa apan suete niasiloanna wurru niaringirranne, arawe tawe saran sangkatou apan mangngimanna tatiala-Ne. **33** Taumata apan mangngimanna tatiala-Ne udde, mangnga'u manungku Mawu Ruata udde atonna. **34** Ana waugu taumata apan nirolokku Mawu Ruata mabatti'u wisara Mawu Ruata, ana waugu Ghairaho Mawu Ruata suete nionggolla Sitou sarangkanambone. **35** Iamangnga mandangngu Anang-Nge, wurru suete nanantillu tarrino Sitou. **36** Taumata apan mangngimanna Ana'a udde saru maasomba pabbawiakka tutune wurru saran malannu-lannu. Arawe taumata apan tawe madaringikka Ana'a udde tawe maasomba wiakke. Itou irruumannu Mawu Ruata sarangkalo'engnge.

Mawu Yesus wurru wawine n Samaria

4:1 Manga taumata Farisi naaringikka manungku Mawu Yesus naasomba wurru mannarrani mannamboanne wuassu mallalarrenggenni Yohanes. **2** (Mawu Yesus sassane tawe mannarrani ewe'e tumba'u mallalarrenggen-Ne.) **3** Napawe Mawu Yesus naasingkatta manungku manga taumata n Farisi naaringikke olangnge udde, Itou inaita wuassu Yudea mabelengnga watukku Galilea. **4** Sulalummu amatan-Ne udde Itou rinone sumabbi Samaria. **5** Ne na'omate Mawu Yesus su sambau soa su Samaria aranne Sikhar, tawe marau wuassu leta'a apan paarorone nionggolli Yakub su anangnge Yusuf. **6** Isudde pia pamhi n Yakub. Mawu Yesus nalolote u'amatta, ana waugu udde Itou inuma'ianna su winggi m pamhi. Tempo udde irarangngo puulla mapulo dua allattune, **7-8** wurru mallalarrenggennu Mawu Yesus inaita aroddi su soa mamalli anna. Wua udde sangkatou wawine n Samaria nirumanta mania ua'e, Mawu Yesus nabbisara sitou, "Inangnga, wotongnge Ia'u madorongnga ma'inumma?" **9** Wawine n Samaria udde sinumimbakka, "Mawu taumata n Yahudi, ia'u taumata n Samaria; anio Mawu madorongnga ma'inumma ua'e wuassia'u?" (Ana waugu taumata n Yahudi tawe padaramene su taumata n Samaria.) **10** Mawu Yesus sinumimbakka, "Unnu wisara i'o masingkattu aonggolou

Mawu Ruata wurru isai madorongnga ma'inumma ringannu, i'o sassane lai sarun madorongnga sitou ma'inumma, wurru itou sarun mangonggola si'o ua'e apan wiakka." **11** Wawine udde nabbisara, "Mawu tawe sasia, wurru parrihi indi tumanite malalumma. Wuassuapa Mawu maasomba ua'e apan wiakka udde? **12** Yakub, iamangngi ami alamona, nanantillu parrihi indi siami. Itou sassane mangngalappa ua'e wua isindi; aroddi lai manga alairanangnge see manga winatangnge. Apa Mawu massunna manungku Mawu magewalanna wuassi Yakub?" **13** "Taumata apan ma'inumma ua'e indi sarun marou apia," wisara Mawu Yesus, **14** "arawe taumata apan ma'inumma ua'e apan Ta'u ionggolla, itou tawe marou saran malannu-lannu. Ana waugu ua'e apan sarun Ta'u ionggolla udde maola'a alimata ng kua'e sulalummu wadangnge apan sumabangnga su liudde wurru mangonggolla sitou wiakka tutune wurru sara malannu-lannu." **15** Wisara n wawine udde, "Mawu, ia'u onggole ng kua'e udde, tadea'u ia'u tate lai marou; wurru tate mabelengnga isindi mania ua'e." **16** "Roote, waggoi awingngu, see pabelengnga apia isindi," unnu Mawu Yesus. **17** "Ia'u tawe awingku," sasimbakku wawine udde. "Atonna wisaranu," unnu Mawu Yesus. **18** "Ana waugu i'o suete naawingnga paalima, wurru esakka apan mabbiakka su sampunna ringannu orassa indi waline awingngu." **19** "Orassa indi ia'u naasingkatte Mawu sangkatou nabi," unnu wawine udde. **20** "Iupungngu alamona ng kami massubba Mawu Ruata su wuidda indi, arawe walagu Mawu mabbisara manungku tumba'u su Yerusalem tampane taumata massubba Mawu Ruata." **21** "Pangimante," unnu Mawu Yesus sitou, "su sambau tempo taumata sarun massubba lamangnga, waline lai su wuidda indi, wurru waline lai su Yerusalem. **22** Iamiu taumata n Samaria massubba apa apan awagananni amiu, arawe iami taumata n Yahudi massubba Sitou apan asingkatanni ami, waugu asasalamatta darantane wuassu taumata n Yahudi. **23** Arawe tempone sarun rumanta, nirumantate, manungku ringannu tarrino Gharraho Mawu Ruata manga taumata saru massubba lamangnga maola'a Mawu Ruatane apan atonna ere lai ipaapulu n lamangnga. **24** Ana waugu Mawu Ruata udde Gharraho, wuitu tumba'u ringannu tarrino n Gharraho Mawu Ruata manga taumata wotongnge massubba lamangnga ere lai su olangnge udde." **25** Wawine udde

nabbisara Mawu Yesus, "Ia'u masingkatta Ratu m Punnu Salamatta (apan isassago Kristus) sarun rumanta. Amungkangngu Itou rumanta, Itou sarun mamasingkattu alawo'u watti'a siite." **26** "Ete Ia'u Itou," unnu Mawu Yesus, "Ia'u apan orassa indi tantalanna uahahatonu." **27** Su tempo udde manga mallalarrengennu Mawu Yesus nabelengke. Imangitou tinumiangnga naasilo Mawu Yesus uahahatto n sangkatou wawine. Arawe tawe saran sangkatou wuassu wallati mangitou apan naiwalo wawine udde, "Inangnga mappandumma apa?" ara'e maiwalo Mawu Yesus, "Anio lamangnga uahahatto m wawine udde?" **28** Ne wawine udde nanantangngu wensada isudde see tinumalangnga watukku soa wurru nabbatti'a su manga taumata poiarddi, **29** "Wette pa'ellega taumata apan suete namasingkatta sia'u alawo'u arariaddianna apan suete niola'u. Asinungka Itou Ratu m Punnu Salamatta?" **30** Ne manga taumata udde nanantangke n soa see inaitte ringannu Mawu Yesus. **31** Tantalanna udde manga mallalarrenggen-Ne nangahe Mawu Yesus umanna. "Iamangnga Huru," unni mangitou, "salamatte umanna." **32** Arawe Mawu Yesus sinumimbakka, "Ia'u pia anna, apan awagananni amiu." **33** Ne manga mallalarrenggen-Ne mannattake uaiwalo, "Apa pia taumata uaapiddu anni Tou?" **34** See Mawu Yesus nabbisara, "Angku eteudde tutturutta apulu n Tou apan nadolo-U, wurru mangnginsue manara apan tinantilli Tou Sia'u. **35** Iamiu mabbisara, 'Ete appatu wulanna tempo mangitingnga.' Arawe Ia'u mabbisara siamiu: Pa'ellege wawailannu amme maririkke, wotongngete itinganna! **36** Taumata apan mangitingnga manattakke manengkamma lalantakke wurru mangammulu wuane ipadea'a wiakka tutune wurru saran malannu-lannu. Ne taumata apan nangasi'a wurru taumata apan mangngitingnga wotongnge lumuassa su sambau. **37** Sasanato'a indi tawe salane, 'Waine mangngasi'a, waine mangngitingnga.' **38** Ia'u nandolokki amiu inai mangitingnga su wailla apan tawe nirusahaddi amiu; taumata waine suete nammanara poiarddi, wurru iamiu nanengkamma auntunganne wuassu manara mangitou." **39** Manambo taumata n Samaria tumana'u soa udde nangimanna Mawu Yesus, ana waugu wawine udde nabbisara, "Itou nabbatti'a sia'u alawo'u inolaanna apan suete ta'u inola'a." **40** Ne napawe manga taumata n Samaria udde nassombate Mawu Yesus,

imangitou madorongnga ringannu sussalande tadea'u Itou matana'a ringanni mangitou. Nariaddi Mawu Yesus natana'a isudde rua allo alannune. **41** Wua udde niatambanna lai anambone taumata mangngimanna Mawu Yesus ana waugu apa apan niarrang-Nge sassane simangitou. **42** Imangitou nabbisara wawine udde, "Orassa indi iami mangngimanna, waline ana waugu wisaranu siami, arawe ana waugu iami sassane suete naaringikka Sitou, wurru masingkatta manungku Itou atonna Punnu Salamattu Runia."

Mawu Yesus napaapia n ana'u mamamara n wale n araratuanna

43 Napawe ruate allo naliu uatana'a su Sikhar, Mawu Yesus inaita watukku Galilea. **44** Mawu Yesus sassane suete nabbisara, "Sangkatou nabi tawe addatanna su wanuane sassane." **45** Arawe su tempo Itou na'omate su Galilea, manga taumata su Galilea manoloho Sitou ringannu naungnga maluassa, ana waugu imangitou su Yerusalem su tempo Allo Wahewa m Paskah, suete naasilo sarangkanambone apan niola'u Mawu Yesus. **46** Wua udde Mawu Yesus nabelengke watukku Kana su Galilea, isudde Itou suete namalu ua'e nabali anggore. Su soa udde pia sangkatou mammamamara n tembonanne, anangnge marada'a su Kapernaum. **47** Napawe itou naaringikka manungku Mawu Yesus nirumantate su Galilea wuassu Yudea, itou inaita ringannu Mawu Yesus wurru madorongnga Mawu Yesus rumanta su Kapernaum mapapaapia n anangnge apan maranite mate. **48** Mawu Yesus nabbisara su mammamamara n tembonanne udde, "Amungkungngu iamiu tawe maasilo manga alarrindu'a, iamiu tawe mangngimanna." **49** "Mawu," sasimbakku mammamamara n tembonanne udde, "paalihakke rumanta tantalanna ana'u taambe nate." **50** Mawu Yesus nabbisara sitou, "Roote anangngu napiate." Taumata udde nangimanna wisara Mawu Yesus, see itou napulete. **51** Su tangnga n dalanna manga mangangimbene nirumanta ringanni tou wurru nabatti'a, "Ana'i Tuangnga napiate." **52** See itou naiwalo simangitou orassa ereapa ana'a udde mannattake mapia. Imangitou sinumimbakka, "Arrabi irarrangngo puulla sambau allattune salihangnge nawuli." **53** See iamangngu ana'a udde

naanaungnga manungku su orassa udde Mawu Yesus nabbisara sitou, "Anangngu napiate." Ne itou wurru anambo n lalorro n walene nangimante Mawu Yesus. **54** Eteudde alarrindu'a aruane apan niola'u Mawu Yesus su Galilea napawe Itou nirumanta wuassu Yudea.

Pangangapia su li'u m Betesda

5:1 Wua udde pia ramea n Yahudi, ne Mawu Yesus inaitte watukku Yerusalem. **2** Su Yerusalem marani "Ngara n Domba" pia sambau li'u, apan su wisara n Ibrani isassago Betesda. Isudde pia lima panumbale. **3** Su manga panumbale udde manambo taumata marada'a ualallowangnga, piaddu wuta, piaddu u'ento, wurru pia lai lome. Imangitou sarangkanambone uararraddo ua'e n li'u udde umio'a. **4** Ana waugu wiasane mala'ekattu Mawu sussossokka su li'u udde wurru mangngio'u ua'ene. Wurru taumata marada'a apan paarorone umurumma sulalummu li'u udde su tempo ua'e rudalua'a, sarun mapia wuassu radangnge. **5** Su tampa udde pia sangkatou esakka apan marada'a tallute m pulo ualu su tonnane alannune. **6** Mawu Yesus naasilo sitou ualallowangnga poiarroddi, wurru masingkatta manungku itou malannute marada'a; ne Mawu Yesus naiwalo sitou, "I'o maapulu iapaapia?" **7** Taumata marada'a udde sinumimbakka, "Iamangnga, tawe taumata isindi mapasutta'u sulalummu li'u napawe ua'ene rudalua'e. Wurru tantalanna ia'u mattuda n li'u, taumata waine niumurumpe rorone." **8** Ne Mawu Yesus nabbisarate sitou, "Pabbangunte, lappute wilannu wurru apulete." **9** Su tempo udde lai taumata udde napia. Itou nallapute wilanne wuitu inumamate. Olangnge udde nariaddi su allo n Sabatta. **10** Ana waugu udde manga tembonannu Yahudi nabbisara taumata apan wakkute napia udde, "Allo indi allo n Sabatta. I'o tawe wotongnge mallapu wilannu." **11** Arawe taumata udde sinumimbakka, "Taumata apan napaapia'u tangirma nandolokka nallapu wilatta wurru ia'u niapaamatta." **12** "Isai itou apan nandolokku mallapu wilannu wurru niapaamatta?" aiwalo mangitou. **13** Arawe taumata apan napiate udde wagga isai taumatane, ana waugu Mawu Yesus nattingkawulite su wallattu taumata nambo isudde. **14** Wua udde Mawu

Yesus nassomba n taumata udde sulalummu Wale Mawu, wurru nabbisara sitou, "Orassa indi i'o napiate. Arië pa'ola'a rosa apia, tadea'u tawe mamendamma rada'a lembo n araleoanne." **15** Ne taumata udde napulete see namasingkatta su tembonannu Yahudi manungku ete Mawu Yesus napaapia n tou. **16** Wurru ana waugu udde imangitou mannattakke mapaasusa Mawu Yesus ana waugu Itou mapaapia n taumata su allo n Sabatta. **17** Arawe Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Iamang-Ku sidutu mammanara sara orassa indi, wurru Ia'u lai mammanara." **18** Manga wisara udde naaola'a manga tembonannu Yahudi mangke maddea'a mamate Sitou. Imangitou na'ola'a aroddi, waline tumba'u ana waugu Itou nilumawanna Tita n agama su ola'u allo n Sabatta, arawe ana waugu Itou lai nabbisara manungku Mawu Ruata udde Iamang-Nge; atappasanne Itou mannulunggu watangan-Nge ringannu Mawu Ruata.

Tarrino n Ana'a

19 Mawu Yesus sinumimbakka su manga taumata udde arendi, "Pangimante, Ana'a tawe mapa'ola'a alawo'u inolaanna ringannu tarrino-Ne sassane. Itou tumba'u maaola'a apa apan niasiloanni Tou niola'u Iamang-Nge. Ana waugu apa apan niola'u Iamangnga, udde lai a'olaannu Ana'a. **20** Ana waugu Iamangnga mandangngu Ana'a wurru manantiro Sitou alawo'u inolaan-Ne sassane. Ewe'e lai Iamangnga saran manantiro Sitou manga inolaanna apan magewalanna lai ma'oma n sara iamiu tumiangnga. **21** Iamangnga udde mapaawangunnu taumata nate, wurra mangngonggolu wiakka tutune wurra malannu-lannu; aroddi lai Ana'a mangngonggolu wiakka tawe panginsueanne su taumata apan maapulu onggolannu wiakka. **22** Iamangnga sassane tawe makkuungngi sai-sai. Anambo n tairino ipakkuungnga suete tinantilla su Anang-Nge. **23** Iamangnga na'ola'a udde tadea'u anambo n taumata mangngaddatta Ana'a ere lai imangitou mangngaddatta Iamangnga. Taumata apan maddiri mangngaddatta Ana'a maddiri lai mangngaddatta Iamangnga apan nandolokku Ana'a. **24** Mangke atonna manga wisara-U indi: Taumata apan madaringikka manga wisara-U wurra mangngimanna Sitou apan

nandolo-U, maatahuanna wiakka tutune wurru saran malannu-lannu. Itou tawe irraumanna; itou naliute wuassu papate wurru naaba'e wiakka. **25** Pangimante: Sarun rumanta tempone - ewe'e nia'omante lai tempone - taumata nate sarun maddaringikka tingikku Ana'u Mawu Ruata. Wurru taumata apan maddaringikka sarun masalamatta. **26** Ere lai lamangnga sassane punnu wiakka, Itou na'ola'a Anang-Nge lai punnu wiakka. **27** Itou suete nangonggolla su Anang-Nge tarrino ipakuungnga, ana waugu Itou Ana'u Taumata. **28** Arie iamiu tumiangnga maaringikka manga olangnge indi, ana waugu tempone sarun a'omanna manungku taumata nambo apan natete maaringikka tingikke, **29** see sumabangnga wuassu lalabinganna. Taumata apan suete na'ola'a apapia sarun mabangunna mabbiakka. Arawe taumata apan suete na'ola'a alaleo saran mabangunna wurra irruumanna."

[Manga tatiala su ola'u Mawu Yesus](#)

30 "Ia'u tawe mapa'ola'a manga apa wuassu apulu-U sassane. Ia'u tumba'u makkuungnga wuassu parenta Mawu Ruata. Wurru Ia'u marrawessa tawe salane, ana waugu Ia'u tawe tumurrutta apulu-U sassane, arawe apulu n lamangnga apan nandolo-U. **31** Unnu wisara Ia'u mangngagillu tatiala su ola'u riri-U sassane, tatiala udde tawe apangimananna. **32** Arawe pia taumata waine apan mangngagillu tatiala su ola'u riri-U, wurra Ia'u masingkatta manungku tatialane udde atonna. **33** Iamiu suete nandolokku darolorranna ringanni Yohanes, wurra itou suete nangagillu tatialane su ola'u riri-U. **34** Olangnge indi Ta'u iwisara, waline ana waugu Ia'u mapandumma tatiala wuassu taumata, arawe tadea'u iamiu maasomba asalamatta. **35** Yohanes udde naalihida solo apan lurrenggamma wurru mannemakka. Tumba'u sangkatempo iamiu maluassa mannengkamma semakka udde. **36** Arawe tatiala-U magewalanna wuassu tatiala n Yohanes. Apa apan niola-U orassa indi, eteudde manara apan nianggillu lamangnga Sia'u, mattiala manungku lamangnga suete nandolo-U. **37** Wurru lamangnga apan nandolo-U lai nangagillu tatiala su ola'u riri-U. Iamiu taambe naaringikka tingikke ara'e naasilo pahudde. **38** Manga wisara-Ne tawe maaddo sulalummu naungngu ana waugu iamiu tawe

mangngimanna Sia'u apan nirolokki Tou. **39** Iamiu mangngurumma Wuke Susi ana waugu mangngantimma manungku ringannu olangnge udde iamiu maatahuanna wiakka tutune wurru saran malannu-lannu. Wurru Wuke Susi udde sassane mattiala su ola'u riri-U. **40** Arawe iamiu maddiri rumanta ringang-Ku tadea'u maasomba wiakka apan tawe panguddusanne. **41** Ia'u tawe maddea'a daralo wuassu taumata. **42** Ia'u masingkatti amiu, Ia'u masingkatti amiu maddiri mandangngu Mawu Ruata sulalummu naungngu. **43** Ia'u nirumanta ringannu tarrino n lamang-Ku, arawe iamiu maddiri manarimma-U. Arawe amungkannggu taumata waine rumanta ringannu tarrinone sassane, iamiu maapulu manarimmatti tou. **44** Ereapa iamiu wotongnge apangimananna, amungkannggu iamiu maddea'a daralo wuassu sansulungngu taumata, wurru tawe mappandumma maddea'a daralo wuassu Mawu Ruata apan Tinggassa? **45** Arie massunna Ia'u mapaasala ng kami su saruarmu lamangnga. Arawe mapaasala ng kami eteudde Musa, ete itou apan aantimanni amiu. **46** Unnu wisara iamiu mangngimanna si Musa, iamiu sarun mangngimanna lai Sia'u, ana waugu ete su ola'u riri-U, itou namorretta. **47** Arawe amungkannggu iamiu tawe mangngimanna apa apan suete niworretti Musa, ereapa iamiu wotongnge mangngimanna apa apan iwabalo-U siamiu?"

[Mawu Yesus napaannu lima riwu su atoune](#)

6:1 Manga pira allo wua udde, Mawu Yesus inaita su samba'a Rano n Galilea, apan isassago lai Rano n Tiberias. **2** Napawe na'omate poiaronni, manambote taumata uatantalongnga Sitou ana waugu imangitou suete naasilo manga alarrindu'a apan niolang-Nge ringannu napaapia n taumata marada'a. **3** Mawu Yesus sinuma'a su wowo m wuidda, wua udde inuma'ianna isudde ringannu mallalarrenggen-Ne. **4** Tempo udde maranite Allo Wahewa m Paskah Yahudi. **5** Napawe Mawu Yesus na'ellega su uapaliwutta, Itou naasilo taumata mangngelekka rudanta ringaimi Tou. Ne Itou nabbisara si Filipus, "Suapa iite wotongnge mamalli anna, tadea'u taumata nambo indi wotongnge umanna?" **6** (Mawu Yesus masingkatte apa apan sarun olaan-Ne, arawe Itou nabbisara aroddi ana waugu Itou

maapulu maannamma si Filipus.) **7** Filipus sinumimbakka, "Roti aregane rua rasutta roitta sala'a, tawe maattiudda su manga taumata indi, salaiwe sangkatou tumba'u maabba'a adio'a." **8** Sangkatou mallalarrengennu Mawu Yesus apan waine eteudde Andreas, turrangngi Simon Petrus nabbisara, **9** "Isindi pia sangkatou ana'a esakka uaapiddu roti lima m bau wurru inassa rua m bua. Arawe apa hunane su taumata anambone indi?" **10** "Dolorra'e manga taumata udde uma'ianna," wisara Mawu Yesus. Su tampa udde manambo nannalo, nariaddi manga taumata udde inuma'iante su nannalo - sarangkanambone itatakasere esakka lima riwu su atoune. **11** Wua udde Mawu Yesus nanganu roti udde, see maadiangkamanna su Mawu Ruata. Nasue udde Itou natahiate roti udde su taumata nambo. Wua udde Itou nattahia inassa, wurru imangitou inumanna mangke nawusa-wusa. **12** Napawe sarangkanambone suete inumanna na'oma n sara nalaidda, Mawu Yesus nabbisara su manga mallalarrenggen-Ne, "Ammula'e lambe ng kanna udde; arie ma'oma n sara piaddu maramme." **13** See imangitou nangammullu mapulo dua su ulangnge napene lambe ng kanna wuassu lima m bau roti apan nianna n taumata nambo udde. **14** Napawe taumata nambo udde naasilo alarrindu'a apan niola'u Mawu Yesus, imangitou nabbisara, "Atonna, ete indi Nabi apan aantimanna rumanta su runia!" **15** Mawu Yesus masingkatte imangitou nirumanta tuddane mamata'i Tou maola'a ratu mangitou. Ana waugu udde Itou inaite nassaliu watukku wageangnge pia wuidda.

[Mawu Yesus niuamatta su wowo n ua'e](#)

16 Napawe allo marrabite, manga mallalarrengennu Mawu Yesus sinumossokke watukku rano. **17** See imangitou sinuma'ete saalanna malliu rano udde mabatukku Kapernaum. Allo marandumpe arawe Mawu Yesus taambe lai nirumanta ringanni mangitou. **18** Tantalanna udde rano mannattakke mattandi'a ana waugu anginna ma'ikkatte. **19** Napawe nassenggotte itatakasere lima ara'e anummu kilo meterre araune, imangitou naasilo Mawu Yesus mattuda n saalanna u'amatta su wowo n ua'e. Imangitou mangke nata'utta. **20** Arawe Mawu Yesus nabbisara

simangitou, "Arie paata'utta, Ia'u indi!" **21** See ringannu naungnga lulluassa imangitou nanaloho Sitou watukku saalanna, wumi orassa udde lai saalanni mangitou na'omate su tampa tattudanna.

Manga taumata maddea'a Mawu Yesus

22 Su allo tirrabbine taumata nambo apan ta'e uatana'a su samba'a n rano, natutukka manungku tanginna tumba'u pia sangngassa saalanna poiarddi. Imangitou masingkatta manungku manga mallalarrenggennu Mawu Yesus nassenggotte ringannu saalanna udde, arawe Mawu Yesus tawe narrundinganna. **23** Wua udde manga pira ngassa saalanna wuassu Tiberias nirumanta wurru nabbalango marani n tampa n taumata nambo udde u'anna roti napawe Mawu Yesus suete naadiangkamanna. **24** Napawe taumata nambo udde naasilo manungku mawae Mawu Yesus ara'e mallalarrenggen-Ne tawe isudde, imangitou sinuma'ete manga salaanna udde wurru inaitte watukku Kapernaum maddea'a Mawu Yesus.

Mawu Yesus, roti apan mangngonggolu wiakka

25 Napawe manga taumata udde nassombate Mawu Yesus su samba'a n rano, imangitou naiwalo Sitou, "Iamangnga Huru, ro'e n angngera Iamangnga na'oma isindi?" **26** Mawu Yesus sinumimbakka, "Atonna iamiu maddea'a Sia'u walinewe ana waugu iamiu naasunnate pandumannu manga alarindu'a apan Ta'u niola'a, arawe ana waugu iamiu suete inumanna na'oma n sara nalaidda. **27** Arie pammanara ipaddea'a anna apan wotongnge masue wurru mawukku'a. Pammanarate tadea'u maasomba anna apan tawe mawukku'a wurru apan mangngonggolu wiakka tutune wurru saran malannu-lannu. Anna udde sarun ionggolu Ana'u Taumata siamiu, ana waugu Itou suete nitenegu Mawu Ruata Iamangnga." **28** See imangitou naiwalo Sitou, "Iami rinone ma'ola'a apa tadea':i maaturrutta apulu Mawu Ruata?" **29** Mawu Yesus sinumimbakka, "Ete indi apan ipaapulu Mawu Ruata wuassi amiu: pangimante Sitou apan nirolokku Mawu Ruata." **30** "Amungkangngu aroddi," unni mangitou, "tatiala apa

apan ionggolli lamangnga tadea'u iami maasilo wurru mangngimanna lamangnga? Apa apan sarun olaannu lamangnga? **31** Iupungngu alamona ng kami u'anna manna su wadda'a, ere lai uaworretta sulalummu Wuke Susi, 'Itou napaanni mangitou roti wuassu surga.'" **32** See Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Pangimante: Waline Musa ewe'e ete lamang-Ku apan nangonggolu roti surrinone wuassu surga. **33** Ana waugu roti apan nionggolu Mawu Ruata eteudde Itou apan nirumanta wuassu surga wurru nangonggolu wiakku taumata su runia." **34** "lamangnga," unni mangitou, "onggola'awe lai siami roti udde uatialu." **35** "Ete Ia'u roti apan mangonggolu wiakka," unni Mawu Yesus simangitou. "Taumata apan rumanta ringang-Ku tawe amalunusanna sarangkalo'engnge. Wurru taumata apan mangngimanna Sia'u tawe marou lai sarangkalo'engnge." **36** "Arawe ere suete Ta'u niapaasingkatta siamiu, salaiwe iamiu suete naasilo Sia'u, iamiu tawe mangngimanna. **37** Anambo n taumata apan nionggolu lamangnga Sia'u sarun rumanta ringang-Ku. Ia'u tawe mapawelengngi sai-sai apan rumanta ringang-Ku. **38** Ana waugu Ia'u nirumanta wuassu surga, waline ma'ola'a apulu-U sassane, ewe'e apulu n Tou apan nandolo-U. **39** Wurru ete indi apulu-Ne apan nandolo-U: tadea'u wuassu anambo n taumata apan tinantilla Sia'u, tawe saran sangkatou apan mawuli; tadea'u Ia'u mapaawangunni mangitou su Allo ng Kiamatta. **40** Atonna, eteudde apulu n lamang-Ku: Tadea'u anambo n taumata maasilo Ana'a wurru mangngimanna Sitou maasomba wiakka tutune wurru saran malannu-lannu, wurru iapaawiakka apia su Allo ng Kiamatta." **41** Manga taumata n Yahudi manattakke sussawutulla su saruannu Mawu Yesus, ana waugu Itou nabbisara: "Ia'u roti apan niumontu'a wuassu surga." **42** Imangitou nabbisara, "Waline indi Yesus ana'i Yusuf? Iami masingkattu inangnga iamangnge! Ereapa Itou wotongnge mabbisara Itou niumontu'a wuassu surga?" **43** See Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Arie passawutulla. **44** Tawe saran sangkatou maaranta ringang-Ku, amungkangngu lamang-nga apan nandolo-U tawe mangapididi tou ringang-Ku; wurru isai apan rumanta, sarun Ta'u iapaasengkengnga su Allo ng Kiamatta. **45** Sulalummu Wuke Manga Nabi uaworretta arendi, 'Anambo n taumata sarun tantiroannu Mawu Ruata.' Nariaddi anambo n

taumata apan inadaringikka lamangnga wumi mangngurumma wuassi Tou, rumanta ringang-Ku. **46** Udde tawe atapasanne manungku plate taumata apan suete naasilo lamangnga. Tumba'u Itou apan nirumanta wuassu Mawu Ruata, suete naasilo lamangnga. **47** Paanaunge: Taumata apan mangngimanna, maatahuanna wiakka tutune wurru saran malannu-lannu. **48** Ete Ia'u roti apan mangonggolu wiakka. **49** Iupungngu alamonanu u'anna manna su wadda'a wurru imangitou nate lai. **50** Arawe tawe aroddi roti apan niumontu'a wuassu surga; taumata apan inumanna roti udde tawe mate. **51** Ete Ia'u roti apan niumontu'a wuassu surga - roti apan mangonggolu wiakka. Taumata apan umanna roti indi sarun mabbiakka sarangkalo'engnge. Roti apan Ta'u ionggolla ipabiakku taumata su runia eteudde reme-U." **52** Naaringikka udde, manga taumata n Yahudi uatatiakke sangkatou ringannu waine. "Ereapa taumata indi wotongnge mangonggolu remessi Tou siite iapaanna?" unni mangitou. **53** See Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Pangimante: Amungkangngu iamiu tawe umanna remessu Ana'u Taumata wumi ma'inumma rarra-Ne, iamiu atonna-tonna tawe mabbiakka. **54** Taumata apan umanna reme-U wurru ma'inumma rarra-U maatahuanna wiakka tutune wumi saran malarmulannu wurru Ia'u sarun mapaawiakki tou apia su Allo ng Kiamatta. **55** Ana waugu reme-U atonna-tonna udde anna, wumi rarra-U atonna-tonna udde inumanna. **56** Taumata apan umanna reme-U wurru ma'inumma rarra-U sidutu su sambau ringang-Ku wumi Ia'u ringanni tou. **57** lamangnga apan wiakka udde, nandolo-U wurru Ia'u lai mabbiakka sulalummu lamangnga. Aroddi lai taumata apan umanna reme-U sarun mabbiakka wuassia-U. **58** Ete indi roti apan niumontu'a wuassu surga: waline ere roti apan niannu iupungngu alamonanu. Ana waugu napawe niumannu roti udde, imangitou nate lai. Arawe taumata apan umanna roti indi sarun mabbiakka sarangkalo'engnge." **59** Sarangkanambone udde niwisara Mawu Yesus su tempo Itou mangngarra'a su wale m pattatarramawuanna su Kapernaum.

[Manga wisara apan mangngonggolu wiakka tutune wurru saran malannu-lannu](#)

60 Napawe suete naddaringikka manga wisara Mawu Yesus udde, manambo su wallattu mallalarenggen-Ne nabbisara, "Tatantiro indi tumanite masahadda. Isai wotongnge maasunna!" **61** Mawu Yesus sassane masingkatta manungku manga mallalarrenggen-Ne sussawutulla su ola'u hatto udde. Ne Itou nabbisara, "Apa iamiu naludda ana waugu manga wisara-U indi?" **62** Ereapa olangnge amungkangngu iamiu maasilo Ana'u Taumata masengkengnga apk su tampane apan paarorone? **63** Apan maawiakka taumata eteudde Gharraho Mawu Ruata. Atatohassu taumata tawe gunane. Manga wisara apan niwisara-U siamiu indi eteudde wisara Gharraho Mawu Ruata wurru manga wisara apan mangngonggolu wiakka. **64** Arawe pia lai su wallatti amiu apan tawe mangngimanna." (Mawu Yesns massingkatte ro'e n paarorone isai-sai apan tawe mangngimanna wurru isai-sai sarun mamate Sitou.) **65** See Mawu Yesus nabbisara apia, "Ana waugu udde Ia'u mamasingkatta siamiu manungku tawe saran sangkatou apan maaranta ringang-Ku, amungkangngu lamangnga tawe mamala." **66** Nanattakka orassa udde manambo mallalarrenggen-Ne manantanggi Tou, wurru maddirite mallalarrenggenna Sitou. **67** See Mawu Yesus naiwalo su sire mapulo dua mallalarrenggen-Ne, "Apa iamiu maapulu lai manantang-Ku?" **68** "Mawu," wisara n Simon Petrus Sitou, "ringanni sai iami sarun inai? Wisara Mawu mangngonggolu wiakka tutune wurru saran malannu-lannu. **69** Iami mangngimante wurru naatutukke manungku ete Mawu darolorranna apan naukkassa wuassu Mawu Ruata." **70** Mawu Yesus sinumimbakka, "Walinewe Ia'u apan namile siamiu mapulo dua indi? Arawe sangkatou wuassu wallatti amiu eteudde gharraho laleo!" **71** Apan su pandumannu Mawu Yesus eteudde Yudas ana'i Simon Iskariot. Ana waugu salaiwe Yudas sangkatou wuassu sire mapulo dua mallalarrenggennu Mawu Yesus, ete itou apan namate Mawu Yesus.

Mawu Yesus wurru manga turrang-Nge

7:1 Wua udde Mawu Yesus inaite su alawo'u tampa su Galilea. Itou maddirite mabatukku leta'u Yudea ana waugu manga tembonannu Yahudi

poiaroddi pia pandumma mamate Sitou. **2** Su tempo udde maranite Allo Wahewa Rasannu Rongnga. **3** Ne manga turrangngu Mawu Yesus nabbisara Sitou, "Tantanga'e tampa indi wurru roote su Yudea, tadea'u manga mallalarrenggen-Nu maasilo lai manara-Nu. **4** Tawe taumata apan maapamuni apa apan a'olaanne. Amungkangngu itou maapulu asingkatannu awadaalla. Amungkangngu i'o maapulu ma'ola'a inolaanna ere udde, ahewallu runia indi rinone maasingkatta!" **5** (Ana waugu manga turrang-Nge sassane tawe mangngimanna Sitou.) **6** "Taambe tempone Sia'u," unnu Mawu Yesus simangitou, "arawe siamiu, suapa n tempo udde wotongnge. **7** Runia indi tawe marantinni amiu. Arawe Ia'u atonna-tonna iaarantinnu runia, ana waugu Ia'u sidutu mabbisara runia manungku inolaanne laleo. **8** Roote iamiu sassane su ramea udde. Ia'u tawe inai ana waugu tempone taambe nia'omanna Sia'u." **9** Eteudde wisara Mawu Yesus su manga turrang-Nge, wurru Itou lai natana'a su Galilea.

Mawu Yesus su ramea n Rasannu Rongnga

10 Napawe manga turrang-Nge inaite watukku ramea udde, malanna-lannaba Mawu Yesus nattuda sassane tawe niasingkatannu taumata. **11** Su alannu n ramea udde, manga tembonannu Yahudi maddea'a Sitou wurru uaiwajp, "Suapa Itou?" **12** Manambo taumata mannattake uasasalimburungnga su ola'i Tou. Piaddu mabbisara, "Itou taumata mapia." Piaddu lai mabbisara, "Tawe! Itou mangngaiiwu n taumata nambo." **13** Arawe tawe saran sangkatou warrani mabbisara uasasaruanna su ola'i Tou ana waugu imangitou matta'uttu manga tembonannu Yahudi. **14** Mattangnga n ramea, Mawu Yesus sinumutta sulalummu Wale Mawu, see nanattakke mangngarra'a. **15** Manga tembonannu Yahudi naherangnga wurru nabbisara, "Ereapa taumata indi asingkanne aroddi anambone, sumbali Itou tawe nassi'ola?" **16** Mawu Yesus sinumimbakka, "Apan Ta'u iaarra'a indi walinewe alarra-U arawe alarra'i Tou apan nandolo-U. **17** Taumata apan maturrutta apulu Mawu Ruata, sarun maasingkatta tanne alaira-U indi darantane wuassu Mawu Ruata ara'e wuassia-U sassane. **18** Taumata apan mangngonggolu alairangnge sassane maddea'a awawantugu

ririne sassane. Arawe taumata apan maddea'a awawantugi Tou apan nandolokki Tou, taumata udde matulida, itou tawe awusune. **19** Walinewe Musa suete nangonggolu Tita Mawu Ruata siamiu? Arawe su wallatti amiu tawedu tinumurrutta Tita udde. Anio iamiu maapulu mamate Sia'u?" **20** Awadaalla udde sinumimbakka, "I'o wewa! Isai maapulu mamate Si'o?" **21** Mawu Yesus sinumimbakka, "Tumba'u sambau manara Ta'u olaanna su allo n Sabatta, wurru naaherangnga siamiu. **22** Musa nangonggolu atoranna siamiu iapasunatta - salaiwe sunatta udde tawe wuassi Musa, arawe wuassu manga iamangngu alamona ro'e n Musa taanna. Ana waugu udde, su allo n Sabatta lai iamiu maapulu mannunatta taumata. **23** Amungkangngu iamiu ma'ola'a udde tadea'u tawe lumawangnga atoranni Musa su ola'u sunatta, anio iamiu mannaungnga laleo sia'u ana waugu mapaapia n ahewallu wadangngu taumata su allo n Sabatta? **24** Arie mamarikissa taumata ana waugu pinangiananne apan aasiloanna, arawe ana waugu atatulidda."

[Atomnawe Mawu Yesus Ratu m Punnu Salamatta?](#)

25 Wua udde pia manga pira taumata n Yerusalem mabbisara, "Walinewe indi taumatane apan tantalanna raddeaanna pateanna? **26** Pa'ellege Itou mabbisara tawe singgawangnge su saruannu awadaalla, wurru tawe saran sangkatou apan mabbisara n apa-apa Sitou! Asinungka manga tembonanni ite naatutukke manungku Itou indi Ratu m Punnu Salamatta? **27** Arawe amungkangngu Ratu m Punnu Salamatta udde rumanta, tawe saran sangkatou maasingkatta wuassuapa atatanaan-Ne! Sumbali iite masingkatta wuassuapa darantane taumata indi." **28** Wua udde, tantalanna Mawu Yesus mangngarra'a su Wale Mawu, Itou nangintuli ringannu tingikka ma'ikkatta, "Nariaddi iamiu masingkatta isai Ia'u indi, wurru wuassuapa Ia'u nirumanta? Ia'u tawe nirumanta ana waugu apulu-U sassane. Ia'u nirolokki Tou apan pia tairino wotongnge mandolo-U, wurru Itou wotongnge apangimananna. Arawe iamiu tawe maillala Sitou. **29** Ia'u maillala Sitou, ana waugu Ia'u nirumanta wua dinganni Tou, wurru ete Itou apan nandolo-U." **30** Su tempo udde imangitou maapulu manametta

Mawu Yesus, arawe tawedu warrani mangagassa Sitou, ana waugu taambe nia'omanna tempone. **31** Manambo su wallattu manga taumata udde mannattakke mangngimanna Sitou, wurru mabbisara, "Amungkangngu Ratu m Punnu Salamatta udde rumanta, apa Itou wotongnge maaola'a mannamboanna alarrindu'a wuassu taumata indi?"

Ma'ire manametta Mawu Yesus

32 Manga taumata m Farisi naaringikka ereapa taumata nambo udde uasasalimburungnga su ola'u Mawu Yesus. Ana waugu udde su sampunna ringannu manga imam tembonanne, imangitou nandolokku manga pira mandariaga Wale Mawu inai manametta Mawu Yesus. **33** Mawu Yesus nabbisara su taumata nambo su Wale Mawu, "Ete lai tala ng kadio'a Ia'u su sambau ringanni amiu. Wua udde Ia'u sarun mabelengnga ringanni Tou apan nandolo-U. **34** Iamiu sarun maddea'a Sia'u, arawe tawe maasomba Sia'u; ana waugu iamiu tawe maaranta su tampa atatanaang-Ku." **35** See manga tembonannu Yahudi uawawisarate sangkatou ringannu waine, "Taumata indi inai suapa na'oma n sara iite tawe maasomba Sitou? Apa Itou inai ringannu manga taumata n Yahudi apan uatana'a su wanua marau su wallattu taumata n Yunani, wurru mangngarra'a taumata n Yunani? **36** Apa pandumanne ringannu mabbisara manungku iite sarun maddea'a Sitou, arawe tawe maasomba Sitou, wurru manungku iite tawe maaranta su tampa Itou uatana'a?"

Ua'e apan mangngonggolu wiakka

37 Su allo panginsueannu ramea udde, eteudde allo apan apianne, Mawu Yesus dirumarisikka sulajummu Wale Mawu see nabbisara, "Taumata apan marou rinone rumanta ringang-Ku ma'inumma. **38** Su ola'u taumata apan mangngimanna Sia'u, uaworretta sulalummu Wuke Susi, 'Wuassu lalummu naungnge mangngelekka manga aelerrannu ua'e apan mangngonggolu wiakka.'" **39** (Mawu Yesus mabbisara su ola'u Gharraho Mawu Ruata apan sarun sengkamannu manga taumata apan

mangngimanna Sitou. Ana waugu su tempo udde Gharraho Mawu Ruata taambe nionggolla; ana waugu Mawu Yesus taambe niapaawantuga ringannu papate-Ne.) **40** Manambo taumata maaringikka apa apan niwisara Mawu Yesus, wurru su wallatti mangitou piaddu mabbisara, "Taumata indi natantunna ete Nabi udde!" **41** Arawe piaddu lai mabbisara, "Ete indi Ratu m Punnu Salamatta!" Arawe piaddu lai mabbisara, "Eh, ratadde Ratu m Punnu Salamatta nirumanta wuassu Galilea?" **42** Sulalummu Wuke Susi uaworretta manungku Ratu m Punnu Salamatta udde sinossorranne wuassi Daud wurru sarun rumanta wuassu Betlehem, eteudde soa atatanaanni Daud." **43** Panginsueanne manga taumata mannatakke uatatiakka su ola'u Mawu Yesus. **44** Piaddu maapulu manametta Sitou, arawe tawe saran sangkatou mamita Sitou.

[Manga tembonanu Yahudi tawe mangngimanna](#)

45 Su tempo manga mandariaga Wale Mawu, apan nirolokka manametta Mawu Yesus nabelengke apia, manga imam tembonanne wurru manga taumata n Farisi udde naiwalo simangitou, "Anio iamiu tawe nangapiddi Tou inawarendi?" **46** Manga mandariaga udde sinumimbakka, "Ah, taambe saran paassa pia taumata mabbisara naalihida ere Itou!" **47** "Apa iamiu lai suete nialiwi-Ne?" unnu manga taumata n Farisi udde. **48** "Apa wuassu manga tembonanni ite wurru manga taumata n Farisi piaddu mangngimanna Sitou?" **49** Arawe awadaalla indi, imangitou waga n Tita Musa, wurru salaiwe ereapa imangitou niawontohante." **50** Sangkatou su wallattu manga taumata n Farisi udde eteudde Nikodemus apan suete nirumanta ringannu Mawu Yesus. Nikodemus nabbisara su manga taumata n Farisi waine, **51** "Tumurruttu Tita, sangkatou tawe wotongnge irmumanna amungkangngu hattone taambe niaringirranna wurru pallalagune niparikisanna." **52** "Apa i'o lai wuassu Galilea?" sasimbakki mangitou, "Pamarikisse Wuke Susi! I'o sarun maasingkatta manungku tawe sangkatou nabi apan darantane wuassu Galilea!"

[Sangkatou wawine niaratinganna sussandaga](#)

53 Wua udde, taumata nambo udde napulete watukku wale. **8:1** Arawe Mawu Yesus inaita watukku Wuiddu Zaitun. **2** Tiirabbine ruaallo marranggapa Itou inaita lai su Wale Mawu, wurru manambo taumata nirumanta ringanni Tou. Mawu Yesus inuma'ianna see nanattakke mangngarra'a simangitou. **3** Tantalanna udde, manga huru n agama wurru manga taumata n Farisi nangapiddu sangkatou wawine ringanni Tou apan niaratinganna sussandaga. Imangitou nandolokku wawine udde niapararisikka su pattangnganne, **4** see nabbisara su Mawu Yesus, "Iamangnga Huru, wawine indi niaratinganna sussandaga. **5** Sulalummu Tita Musa pia atoranna manungku wawine ereindi rinone tuntungannu watu ma'oma n sara mate. Orassa indi ereapa addapattu Iamangnga?" **6** Imangitou naiwalo aroddi maddea'a pasasala-Ne, tadea'u imangitou wotongnge mapaasala n Tou. Arawe Mawu Yesus inumaruutta wurru mamorrettu talimado-Ne su leta'a. **7** Napawe imangitou sidutu mammata'a, Itou tinumatagekka wumi nabbisara simangitou, "Taumata apan tawe dosane su wallatti amiu, wotongnge itou manuntungngu watu paarorone su wawine udde." **8** Wua udde Mawu Yesus inumaruutta apia wurru namorretta apia su leta'a. 'Napawe naaringikka Mawu Yesus nabbisara aroddi, imangitou nanantangke n tampa udde, passangkatou nanattakka wuassu atimmaranne. Panginsueanne Mawu Yesus natantangnga sassane isudde ringannu wawine apan ta'e uarisikka su dararisirranne. **10** See Mawu Yesus namatti'u puane wurru nabbisara wawine udde, "Suapate imangitou sarangkanambone? Tawedu nakkuumannu?" **11** "Tawe, Ama," sasimbakke. "Aroddite," unnu Mawu Yesus, "Ia'u lai tawe makkuumannu. Orassa indi apulete, imbarrangnga ma'ola'a rosa apia."

[Mawu Yesus asasemakku runia](#)

12 Mawu Yesus nabbisara apia su taumata nambo udde, wisara-Ne, "Ete Ia'u asasemakku runia. Taumata apan tumantalongnga Sia'u tawe umamatta su ararandumma, arawe maatahuanna asasemakku pabbiarranna." **13** "Orassa indi I'o mangngonggolu tatiala su ola'u riri-Nu sassane," unnu manga taumata n Farisi udde Sitou, "Tatialanu udde

awusu." **14** Mawu Yesus sinumimbakka, "Salaiwe Ia'u mangngonggolu tatiala su ola'u riri-U sassane, tatiala-U udde atonna; ana waugu Ia'u masingkatta wuassuapa Ia'u nirumanta wurru watukku apa Ia'u inai. Iamiu wagga wuassuapa Ia'u nirumanta wurru watukku apa Ia'u inai. **15** Iamiu mammarikissa taumata ringannu apulu n taumata; Ia'u tawe mamarikissa saran sangkatou. **16** Arawe unnu wisara Ia'u mamarikissa taumata, Ia'u marrawessa udde matulida, ana waugu Ia'u tawe sassane; lamangnga apan nandolo-U su sambau lai ringang-Ku. **17** Sulalumu Tita Musa uaworretta arendi; Tatiala apan atonna eteudde tatiala wuassu rua ng katou. **18** Apan mangngonggolu tatiala su ola'u riri-U udde rua ng katou - Ia'u wurru lamangnga apan nandolo-U." **19** "Iamangngu udde suapa?" aiwalo mangitou. Mawu Yesus sinumimbakka, "Iamiu tawe maailala Sia'u aroddi lai lamang-Ku. Unnu wisara iamiu maailala Sia'u, amiu lai sarun maailala lamang-Ku." **20** Sarangkanambone udde niwisara Mawu Yesus su tempo Itou tantalanna mangngarra'a su Wale Mawu marani manga pangangadoannu roitta sasamba. Arawe tawe saran sangkatou apan nanametta Sitou, ana waugu taambe nia'omanna tempone.

[Su tampa Ta'u rantanna, iamiu tawe maaranta](#)

21 Mawu Yesus nabbisara apia simangitou, "Ia'u inaite, wurru iamiu sarun maddea'a Sia'u, arawe iamiu sarun mate sulalumu rosanu. Su tampa Ta'u rantanna, iamiu tawe maaranta." **22** Ne manga tembonannu Yahudi nabbisara, "Asinungka Itou matingkaate, ana waugu Itou nabbisara, 'Su tampa Ta'u rantanna, iamiu tawe maaranta.'" **23** See Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Iamiu nirumahta wua bowane; arawe Ia'u nirumanta wua dosone. Iamiu wuassu runia arawe Ia'u tawe wuassu runia. **24** Ana waugu udde Ia'u mabbisara siamiu, manungku iamiu sarun mate sulalumu manga rosanu. Wurru atonna iamiu sarun mate sulalumu manga rosanu, amungkangngu iamiu tawe mangngimanna manungku, 'ete Ia'u Itou apan isassago IA'U INDI'. " **25** "Rinone isai I'o?" aiwalo mangitou. Mawu Yesus sinumimbakka, "Ipa'ura maggahato ng kamiu apia! **26** Ta'e manambo lai hatto su ola'i amiu apan Ta'u iwisara wurru

ipamarikissa. Arawe Itou apan nandolo-U wotongnge apangimananna. Wurru Ia'u mamasingkatta su runia apa apan Ta'u niaringirranna wuassi Tou." **27** Imangitou tawe maasunna manungku Itou tantalanna mabbisara simangitou su ola'u lamangnga. **28** Ana waugu udde Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Raddoi amungkangngu iamiu suete nanduittu Ana'u Taumata, iamiu sarun maasingkatta manungku 'ete Ia'u Itou apan isassago IA'U INDI', wurru iamiu sarun maasingkatta manungku tawe saran sambau apan a'olaang-Ku wuassu riri-U sassane. Ia'u tumba'u mamasingkattu apa apan niarra'u lamangnga Sia'u. **29** Wumi Itou apan nandolo-U indi su sambau ringang-Ku. Itou tawe mamala-U sassane, ana waugu Ia'u sidutu ma'ola'a inolaanna apan maaluassa naung-Nge." **30** Napawe Mawu Yesus suete nabbatu sarangkanambone udde, manambo taumata mangngimanna Sitou.

Mawu Ruata apan narrino mapaaliu ng kamiu

31 Wua udde Mawu Yesus nabbisara su manga taumata n Yahudi apan nangimante Sitou, "Amungkangngu iamiu mabbiakka tutturitta alarra-U, iamiu atonna-tonna mallalarrenggeng-Ku, **32** ne iamiu sarun maallala Mawu Ruata apan narrino, wurru ana waugu udde iamiu sarun ipallossa." **33** "Iami indi papapulunni Abraham," unni mangitou. "Taambe saran paassa iami naola'a allangngi sai-sai! Apa pandumannu ringannu mabbisara, 'Iamiu sarun ipallossa'?" **34** "Mangke atonna wisara-U indi," unnu Mawu Yesus simangitou. "Taumata apan ma'ola'a rosa, eteudde allangngu rosa. **35** Wurru sangkatou allangnga tawe atatanaanne uasidutu sulalummu walene, arawe ana'a pia atatanaanne sarangkalo'engnge sulalummu walene. **36** Ana waugu udde, amungkangngu ana'a mamallossi amiu, iamiu atonna-tonna mapallossa. **37** Atonna Ia'u masingkatta manungku iamiu indi papapulunni Abraham. Arawe iamiu maapulu mamate Sia'u, ana waugu iamiu maddiri manarimmattu alaira-U **38** Apa apan niasiloang-Ku wuassu lamang-Ku eteudde apan iwabbisara-U. Arawe iamiu tutturitta apa apan iaarra'i lamangngu siamiu." **39** Imangitou sinumimbakka, "lamangngi ami eteudde Abraham." "Unnu wisara

atonna-tonna iamiu ana'i Abraham," unnu Mawu Yesus, "iamiu rinone ma'ola'a apa apan a'olaanni Abraham. **40** Ia'u mamasingkatta siamiu atatulidda apan niaringirrang-Ku wuassu Mawu Ruata, arawe iamiu maapulu mamate Sia'u. Abraham tawe inolaanne ereudde! **41** Iamiu ma'ola'a ere apa apan niola'u iamangngu sassane." Sasimbakki mangitou, "Iami wajjne alarrana'a su liuddu awingnga. Iamangngi ami tumba'u sangkatou eteudde Mawu Ruata sassane." **42** See Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Unnu wisara Mawu Ruata udde Iamangngu, iamiu sarun mandangngu Sia'u, ana waugu Ia'u nirumanta wuassu Mawu Ruata. Ia'u tawe nirumanta ringannu apulu-U sassane, arawe ete Itou apan nanadolo-U. **43** Anio iamiu tawe maasunna apa iwabalo-U? Ana waugu iamiu tawe maatarrangnga maddaringikka alarra-U. **44** Ete Setanna iamangngu, wurru iamiu tutturrutta apulu n iamangngu. Ro'e n panatarranne Setanna udde taira pate. Itou taambe saran paassa manamba'a apapia, ana waugu tawe apapia sitou. Amungkangngu itou mangawusu, udde narrino ana waugu ete aroddi pallalagune. Itou tarra awusu wurru punnu alawo'u awusu. **45** Arawe Ia'u mabatti'u atatulidda, wurru ana waugu eteudde iamiu maddiri mangngimanna Sia'u. **46** Isai su wallatti amiu wotongnge maatiala manungku Ia'u pia dosa? Amungkangngu Ia'u mabatti'u atatulidda, anio iamiu tawe mangngimanna Sia'u? **47** Taumata apan darantane wuassu Mawu Ruata, madaringikka wisara Mawu Ruata. Arawe iamiu waline wuassu Mawu Ruata, ana waugu udde iamiu maddiri madaringikka."

Mawu Yesus wurru Abraham

48 Manga taumata n Yahudi udde sinumimbakka Mawu Yesus, "Walineuwe atonna wisara ng kami manungku I'o taumata n Samaria apan niasuttannu setanna?" **49** Mawu Yesus sinumimbakka, "Ia'u tawe niasuttannu setanna. Ia'u mangngaddatta Iamang-Ku, arawe iamiu mangngaluandaga Sia'u. **50** Ia'u tawe maddea'a awawantugu riri-U sassane. Pia sangkatou apan maddea'a awawantu-U, wumi tumba'u Itou apan mammarikissa. **51** Mangke atonna wisara-U indi, taumata apan

tutturutta wisara-U, tawe mate saran malannulannu." **52** See manga taumata n Yahudi udde nabbisara Mawu Yesus, "Orassa indi iami masingkatta Yo indi atonna-tonna niasuttannu setanna! Abraham sassane natete, aroddi lai manga nabi. Arawe I'o mabbisara, 'Taumata apan tutturutta wisara-U, tawe mate saran malannu-lannu.' **53** Amungkangngu Abraham sassane natete, wurru manga nabi sarangkanambone lai natete, I'o indi isai? Ratadde I'o magewalanna wuassi iamangngi ami Abraham!" **54** Mawu Yesus sinumimbakka, "Unnu wisara Ia'u maddea'a awawantugu riri-U sassane, awawantugu udde tawe gunane. Apan mangngaddata Sia'u eteudde Iamang-Ku apan unni amiu Mawu Ruata ng kamiu, **55** arawe iamiu tawe maailala Sitou. Arawe Ia'u maailala. Amungkangngu Ia'u mabbisara manungku Ia'u tawe maailala Sitou, ne Ia'u sangkatou tarra awusu, ere lai iamiu. Ia'u maailaja Sitou wurru tutturutta wisara-Ne. **56** Iamangngu Abraham lembo n lulluassa, manungku itou sarun maasilo allo-U. Itou naasilote wurru itou mangke lulluassa!" **57** See manga taumata n Yahudi nabbisara Mawu Yesus, "Uukku taambe narratubba lima m pulo su tonnane, arawe I'o naasilote si Abraham?" **58** Mawu Yesus sinumimbakka, "Atonna Ia'u mabbisara siamiu: Tantalanna Abraham taambe niasungkangnga, Ia'u nariaddite." **59** See manga taumata n Yahudi nanganute watu ipanuntungnga Sitou; arawe Mawu Yesus na'imbuni, see napujete nanantangngu Waje Mawu.

Mawu Yesus napaapia n taumata wuta naasilo apia

9:1 Su tempo Mawu Yesus u'amatta, Itou naasilo sangkatou wuta ro'e niariaddine. **2** Manga mallalarrenggenu Mawu Yesus naiwalo Mawu Yesus, "Iamangnga Huru, anio taumata indi niasungkangnga matane wuta? Apa ana waugu itou sassane marosa ara'e hagurangnge marosa?" **3** Mawu Yesus sinumimbakka, "Itou wuta waline ana waugu rosane sassane ara'e rosa n hagurangnge, arawe tadea'u taumata wotongnge maasilo tarrino Mawu Ruata mammanara sulajummu ririne. **4** Tantalanna ta'e allo, iite rinone mammanara manara n Tou apan nandolo-U. Rabbi sarun rumanta, wuitu tawe saran sangkatou apan wotongnge maapammanara. **5**

Tantalanna Ia'u ta'e su runia indi, ete Ia'u asasemakku runia." **6** Napawe suete nabbisara aroddi Mawu Yesus nangaddu su leta'a, wurru addune niluakka ringannu leta'a. Wua udde Itou nangapu su mata n taumata udde **7** see nabbisara sitou, "Roote pamaresi hatinu su Li'u n Siloam." (Siloam atapasanne 'Nirolokka'.) Ne taumata udde inaite namaresi hatine. Su tempo itou nabelengnga, itou wotongngete maasilo. **8** Manga ajindonganna wurru manga taumata apan paarorone maasilo sitou sangkatou madarorongnga, sarangkanambone nabbisara, "Walinewe itou indi taumata apan inaramanne ua'iana madorongnga?" **9** Piaddu mabbisara, "Atonna itou." Arawe piaddu lai mabbisara, "Tawe itou tumba'u lihiddu taumata udde." Arawe taumata udde sassane nabbisara, "Ete ia'u itou." **10** "Ereapa olangnge na'oma n sara i'o naasilo?" aiwalo mangitou sitou. **11** Itou sinumimbakka, "Taumata apan aranne Mawu Yesus udde na'ola'a labbo adio'a, see niapu su mata'u lapiddu nabbisara, 'Roote pamaresi hatinu su Li'u n Siloam.' See ia'u inaite. Wurru su tempo ia'u namaresi hati'u, orassa udde lai ia'u naasilote." **12** "Suapa taumata udde?" aiwalo mangitou. Itou sinumimbakka, "Ia'u waggate."

Taumata n Parisi mannutudda arariaddianna napaapia n taumata udde

13-14 Allo udde allo n Sabatta su tempo Mawu Yesus nalluakku leta'a ringannu addune nipangundamma taumata wuta udde wotongnge naasilo. Ne taumata wuta tanginna udde niapidida ringannu manga taumata n Parisi. **15** Imangitou lai naiwalo sitou ereapa na'oma n sara itou naasilo. Itou sinumimbakka, "Itou nangado n labbo su mata'u, see ia'u namaresi wurru ia'u wotongngete maasilo." **16** Manga pira su wallattu manga taumata n Farisi udde nabbisara, "Tawe mariaddi taumata na'ola'a indi darantane wuassu Mawu Ruata, ana waugu Itou tawe mallaghu n allo n Sabatta." Arawe taumata waine lai mabbisara, "Tawe mariaddi taumata marosa wotongnge maaola'a manga alarrindu'a ereindi?" See nasapputte patatatiakka su wallattu addapatti mangitou. **17** Ne manga taumata n Farisi udde naiwalo apia su taumata udde, "Apa addapannu su ola'i Tou apan naapia si'o na'oma n sara naasilo?" "Itou sangkatou nabi," sasimbakku

taumata udde. **18** Arawe manga piarra'u Yahudi udde maddiri mangngimanna manungku taumata udde atonna wuta ro'e niariaddine, wurru orassa indi naasilote. Ana waugu udde imangitou namago hagurangnge, **19** wurru naiwalo, "Atonna indi anangngu apan niasungkangnga wuta? Ereapa itou wotongnge naasilo orassa indi?" **20** Inangnga iamangngu taumata udde sinumimbakka, "Atonna indi ana'i ami; wurru atonna itou niasungkangnga wuta. **21** Arawe ereapa itou naasilote orassa indi, iami wagga. Wurru isai apan nangundamma sitou wotongnge naasilo, udde lai iami wagga. Pa'iwalote sitou, itou timmaddete; itou wotongngete sumimbakka sassane." **22** Inangnga iamangngu taumata udde sinumimbakka aroddi ana waugu imangitou matta'uttu manga piarra'u Yahudi; ana waugu imangitou na'irete, manungku taumata apan manga'u Mawu Yesus Ratu m Punnu Salamatta, tate wotongnge sumutta su wale m pattatarramawuanna. **23** Ana waugu udde inangnga iamangngu taumata udde nabbisara, "Itou timmaddete; paiwalote sitou." **24** See imangitou namago apia taumata apan tanginna wuta udde, wurru nabbisara sitou, "Passalute manungku i'o nabbisara su rinone. Iami masingkatta taumata udde taumata marosa." **25** "Apa Itou marosa ara'e tawe," sasimbakku taumata udde, "ia'u wagga. Arawe ete sambau asingkatangu; ia'u dorone wuta, arawe orassa indi ia'u naasilote." **26** See imangitou nabbisara apia sitou, "Itou na'ola'a apa si'o? Ereapa itou na'ola'a si'o na'oma n sara naasilo?" **27** Taumata udde sinumimbakka, "Suete ta'u niwatti'a siamiu, arawe iamiu tawe madaringikka. Anio iamiu maapulu madaringikka apia? Asinungka iamiu maapulu maola'a mallalarrenggen-Ne lai?" **28** See imangitou nallela sitou wurru nabbisara, "Ete i'o mallalarrenggen-Ne; waline iami! Iami mallalarrenggenni Musa. **29** Iami masingkatta manungku Mawu Ruata suete nabbisara si Musa. Arawe su ola'u taumata udde, iami wagga wuassuapa inarantan-Ne." **30** Taumata udde sinumimbakka, "Maatiangnga atonna manungku iamiu wagga wuassuapa inarantan-Ne, wurru see Itou suete na'ola'a sia'u naasilo. **31** Iite masingkatta manungku Mawu Ruata tawe madaringikka taumata marosa, ewe'e taumata apan mangngaddatta Mawu Ruata, wurru tuturrutta apulu-Ne. **32** Ro'e n panattarrannu runia taambe niaringirranna pia tauraata maapia taumata

wuta ro'e niasungkangnga see wotongnge maasilo. **33** Amungkangngu taumata udde waline wuassu Mawu Ruata, itou tawe maaola'a apa-apa." **34** Sasimbakki mangitou, "Apa? I'o apan napene n rosa ro'e niariaddine, i'o maapulu mangngarra'a siami?" Ne nanattakka orassa udde itou isassingadde sumutta su wale m pattatarramawuanna.

Wuta sulalummu pangangimanna

35 Mawu Yesus naaringikka manungku imangitou suete naningaddu taumata udde sumutta su wale m pattatarramawuanna. Itou nadea'e taumata udde see nabbisara sitou. "Apa i'o mangngimanna Ana'u Taumata?" **36** Taumata udde sinumimbakka, "Isai itou, Mawu? Tulunga'a waloa'a tadea'u ia'u mangngimanna Sitou." **37** "I'o suete naasilo Sitou," sasimbakku Mawu Yesus, "Ete Itou apan orassa indi uahahattonu." **38** "Ia'u mangngimanna, Mawu," sasimbakku taumata udde, see inumalintudda su saruannu Mawu Yesus. **39** Mawu Yesus nabbisara, "Ia'u nirumanta su runia indi, makkuungngu taumata; tadea'u taumata wuta wotongnge maasilo, wurru taumata maasilo, maola'a wuta." **40** Manga pira taumata n Farisi naaringikka Mawu Yesus nabbisara aroddi, see imangitou naiwalo Sitou, "Pandumannu iami indi lai wuta?" **41** Mawu Yesus sinumimbakka, "Unnu wisara iamiu wuta, iamiu tawe marosa. Arawe ana waugu iamiu mabbisara, 'Iami maasilo,' udde atappasanne iamiu ta'e marosa."

Sasumandingngu domba wurru mallalu'adde

10:1 Mangke atonna wisara-U indi: Taumata apan sumutta sulalummu tanda'u domba lumiu pagalla, wurru tawe sumutta su ngara, arawe umawitta sumabbi lalanna waine, taumata udde tarra ta'o wurru tarra rampassa. **2** Arawe taumata apan sinumutta wuassu ngara, ete itou mallalu'adda domba. **3** Mandariaga tanda'a mammu'a ngara suttanni tou, wurru manga domba uatantalongnga tingikke su tempo itou mammago simangitou ringannu aranne sambau-sambau wurru mangngehetta

simangitou su liudde. **4** Napawe manga domba udde niapidde su liudde, mallalu'adda udde u'amatta rorone, wurru manga domba udde uatantalongnga sitou, ana waugu imangitou maaillala tingikke. **5** Imangitou maddiri tumantalongnga taumata waine, ewe'e tumalangngu taumata udde, ana waugu imangitou tawe maaillala tingikke." **6** Mawu Yesus nabbatim sasumandingnga udde, arawe imangitou tawedu naasunna apa panduman-Ne.

Mawu Yesus, mallalu'adda apan mapia

7 Ne Mawu Yesus nabbisara paassa lai, "Mangke atonna wisara-U indi: Ete Ia'u ngara suttannu domba. **8** Sarangkanambone apan nirumanta nalliu roro wuassia-U, udde taira ta'o wurru tarra rampassa, arawe manga domba udde tawe maddaringikka tingikki mangitou. **9** Ete Ia'u ngara. Isai apan sumutta sumabbi Sia'u, sarun masalamatta; itou sumabangnga wuiru sumutta sarun maasomba wiakka. **10** Tarra ta'o mmanta tumba'u manna'o, mamate, wurru manggohakka. Arawe Ia'u nimmanta tadea'u taumata maasomba wiakka - wiakka apan tawe masue. **11** Tumba'u Ia'u mallalu'adda apan mapia. Mallalu'adda mapia mannantillu niawa-Ne ipanali manga domba-Ne. **12** Taumata n sewa apan waline mallalu'adda wurru waline Iai tatahuannu manga domba udde, samn tumalangnga manantangngu manga dombane napawe itou naasilo serigala mmanta. Ne manga domba udde samn sametanne wurru isaliawukku serigala. **13** Taumata n sewa udde tumalangnga, ana waugu itou mammanara tumba'u maddea'a roitta. **14-15** Tumba'u Ia'u mallalu'adda apan mapia. Ere lai lamangnga maaillala Sia'u, wurru Ia'u lai maaillala lamangnga, aroddi lai Ia'u maaillala manga domba'u wurru imangitou lai maaillala Sia'u. Ia'u mannantillu niawa-U ana waugu imangitou. **16** Ta'e pia manga domba waine lai apan tatahuanang-Ku, arawe tawe nareengnga sulajummu wageangngu domba indi. Imangitou lai rinone Ta'u iapidda wurru imangitou sarun madingikka tingi-U. Imangitou sarangkanambone sarun maola'a ammulanna sambau ringannu mallalu'adde sangkatou. **17** lamangnga mandangngu Sia'u ana waugu Ia'u mannantillu niawa-U, see

manengkamma apia. **18** Tawe saran sangkatou wotongnge mangarro wuassia-U. Ia'u manantilla wuassu apulu-U sassane. Ia'u uatamno manantilla, wumi uatarrino mangule apia. Eteudde manara apan Ta'u sinengkakama wuassu Iamang-Ku." **19** Ana waugu Mawu Yesus nabbisara aroddi, manga taumata n Yahudi mannattakke uatataiakka. **20** Manambo taumata mabbisara, "Itou niasuttannu setanna! Itou wewa! Ipa'ura iamiu madaringikka Sitou?" **21** Arawe piaddu lai mabbisara, "Taumata apan niasuttannu setanna tawe maawisara aroddi! Wotongnge setanna maaola'a taumata wuta maasilo?"

Taumata n Yahudi maddiri manarimmattu Mawu Yesus

22 Su Yerusalem manga taumata tantalanna mallaggu n Allo Wahewa Manattakka Sumutta su Wale Mawu. Tempo udde runia masunge. **23** Mawu Yesus tantalanna u'amatta su panumbaje n Salomo sulalummu Wale Mawu, **24** su tempo manga taumata n Yahudi nirumanta maammulla mamaljawutta Mawu Yesus. Imangitou nabbisara, "Sara tinggera I'o mamala ng kami uapapadua? Waloa'e paasemakka, amungkunggu I'o atonna-tonna Ratu m Punnu Salamatta." **25** Mawu Yesus sinumimbakka, "Suete Ta'u niwalo siamiu, arawe iamiu maddiri mangngimanna. Manga manara Ta'u ola'anna su arannu lamang-Ku, mangngonggolu tatiala su ola'u riri-U **26** Iamiu maddiri mangngimanna ana waugu iamiu tawe nareengnga manga domba-U. **27** Manga domba-U madaringikka tingi-U. Ia'u maailala simangitou, wuitu imangitou uatantalongnga Sia'u. **28** Ia'u mangngonggolu wiakka tutune wurru saran malannu-lannu simangitou, wurru sarangkalo'engnge imangitou tawe mate. Tawe saran sangkatou apan wotongnge mangarro simangitou wuassu lima-U. **29** Iamang-Ku, apan suete nanantilli mangitou Sia'u, nanampaliu wuassu sarangkanambone. Wurru tawe saran sangkatou wotongnge mangarro simangitou wuassu lima n Iamangnga. **30** Ia'u wumi Iamangnga tumba'u sambau." **31** See manga taumata n Yahudi namurutta watu ipanuntungnga Mawu Yesus. **32** Arawe Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Iamiu suete naasilo Sia'u ma'ola'a manambo manara apan mapia, apan niapamanara n Iamangku

Sia'u. Wuassu anambo manara udde, suapane apan naa'aludda siamiu na'oma n sara iamiu mammareta Sia'u?" **33** Manga taumata n Yahudi udde sinumimbakka, "Walinewe ana waugu manga manaranu apa mapia udde iami manuntunggu watu Si'o, arawe ana waugu To mangngadio'a Mawu Ruata. I'o sangkatou taumata, maapulu ma'ola'a riri-Nu ere Mawu Ruata." **34** See Mawu Yesus sinumimbakka, "Walinewe sulalummu Wuke n Titanu uaworretta: Mawu Ruata nabbisara, 'Ete iamiu udde mawu?' **35** Iite masingkatta manungku apa apan uaworretta sulalummu Wuke Susi ipappaatta sarangka o'engnge. Nariaddi, amunggangngu Mawu Ruata mangonggolu aranna 'mawu' su manga taumata apan madaringikka wisara-Ne, **36** anio iamiu mabbisara Sia'u mangngadio'a Mawu Ruata ana waugu nabbisara Ia'u Ana'u Mawu Ruata? Sumbali Ia'u nipile Mawu Ruata wurru nirolokka watukku runia. **37** Amunggangngu Ia'u tawe ma'ola'a manara apan tinantillu lamangnga, iamiu arie pangimanna Sia'u. **38** Arawe ana waugu Ia'u, tinumurrutta manara udde, pangimante apa apan Ta'u ola'anna udde, salaiwe iamiu maddiri mangngimanna Sia'u. Ringannu aroddi iamiu maasingkatta wurru naasunna manungku lamangnga sidutu su sambau ringang-Ku, wurru Ia'u sidutu su sambau ringannu lamangnga." **39** Imangitou maddea'a lai manametta Mawu Yesus, arawe Itou naatalangnga wuassi mangitou. **40** Mawu Yesus nabelengke watukku samba'a n Salukku Yordan, su tampa n Yohanes dorone manarani, see natana'e poiaronddi. **41** Manambo taumata nirumanta ringanni Tou, Imangitou mabbisara, "Yohanes tawe ma'ola'a manga alairindu'a, arawe anambo n wisara su ola'u taumata indi mangke atonna." **42** See manambo taumata poiaronddi mangngimanna Mawu Yesus.

Apapate n Lazarus

11:1 Sangkatou aranne Lazarus uatana'a su Betania su sampunna ringannu turrangnge Maria wurru Marta. **2** Maria eteudde wawine apan nallalinnu lana mawangngi su ledda Mawu Yesus, wurru see niapu n uta'i tou. Su sambau allo Lazarus nirumada'a. **3** Rua ng katou turrangnge namasingkatta Mawu Yesus, "Mawu, turrangngi ami apan arangnguannu Mawu udde

marada'a." **4** Napawe Mawu Yesus naaringikka watti'a udde, Itou nabbisara, "Rada'a indi tawe maapate. Indi mariaddi tadea'u Mawu Ruata wantuhanna, wurru tadea'u ana waugu udde Ana'u Mawu Ruata lai iapaawantuga." **5** Mawu Yesus marangngu si Marta, si Maria wurru si Lazarus. **6** Arawe napawe Mawu Yesus naaringikka watti'a manungku Lazarus marada'a, Itou natana'a rua allo lai su tampane. **7** Wua udde Itou nabbisara su mallalarrenggen-Ne, "Wette iite mabelengnga su Yudea." **8** Imangitou sinumimbakka, "Iamangnga Huru, wakkute tanginna manga taumata n Yahudi maapulu manuntungngu watu su Iamangnga see orassa indi Iamangnga maapulu mabelengnga apia poiarddi?" **9** "Walinewe allo alannune mapulo dua su oranne?" Wisara Mawu Yesus. "Taumata apan u'amatta su tempo allo, tawe matara ana waugu itou maasilo semakku runia indi. **10** Arawe taumata apan u'amatta su tempo rabbi, mattara ana waugu tawe asasemakka sitou." **11** Ete aroddi unnu Mawu Yesus. Wua udde Itou nabbisara apia, "Hawe ng kite Lazarus mattiille, arawe Ia'u sarun inai mamu'o sitou." **12** Manga mallalarrenggenu Mawu Yesus nabbisara, "Mawu, amungkangngu Lazarus mattiilla, raddoite itou sarun mapia." **13** Pandumannu Mawu Yesus eteudde manungku Lazarus natete. Arawe imangitou massunna manungku pandumannu Mawu Yesus udde Lazarus mattiilla wiasa. **14** Ana waugu udde Mawu Yesus nabbisara simangitou ringannu masema-semakka, "Lazarus natete. **15** Arawe Ia'u lulluassa lai ana waugu Ia'u tawe poiarddi, ana waugu mappianne siamiu, tadea'u iamiu wotongnge mangngimanna. Wette iite inaitte orassa indi ringanni Lazarus." **16** Tomas isassago "I Rindua" nabbisara su manga ringanne mallalarrenggenu Mawu Yesus, "Wette iite tumantalongnga, salaiwe iite mate su sambau ringanni Tou!"

[Apan mapaawiakka apia wurru mangngonggolu wiakka](#)

17 Napawe Mawu Yesus na'omate su tampa udde, Lazarus appate allo alannune nilabingnga. **18** Betania marani n Yerusalem, itatakasere tallu kilo meterre araune. **19** Manambo taumata n Yahudi nirumanta nattembo si Marta wurru si Maria malluassa naungngi mangitou ana waugu apapate

n turrangnge. **20** Napawe Marta naaringikka Mawu Yesus nirumanta, itou sinumabangnga nanaloho Mawu Yesus, arawe Maria natana'a su wale. **21** Wisara Marta su Mawu Yesus, "Mawu, wurru Mawu isindi su orassa udde, asinungka turrangku tawe nate. **22** Arawe aroddi Ia'u masingkatta manungku orassa indi lai Mawu Ruata sarun mangagillu apa apan radorongannu Mawu Sitou." **23** "Turrangngu sarun mabbiakka apia," wisara Mawu Yesus si Marta. **24** Marta sinumimbakka, "Ia'u masingkatta Lazarus sarun mabbiakka apia napawe taumata nate iapawangunna su Allo ng Kiamatta." **25** "Ete Ia'u apan mangngonggolu wiakka wurru mapaawangunnu taumata nate," wisara Mawu Yesus si Marta. "Taumata apan mangngimanna Sia'u sarun mabbiakka, salaiwe itou natete. **26** Wurru taumata wiakka apan mangngimanna Sia'u sarangkalo'engnge, itou tawe mate. Mangngimannawe i'o su olangnge udde?" **27** "Mawu," sasimbakki Marta, "ia'u mangngimanna Mawu Ana'u Mawu Ruata, Ratu m Punnu Salamatta apan sarun rumanta su runia indi."

[Mawu Yesus nilumuai](#)

28 Napawe i Marta nabbisara aroddi, itou inaite namago si Maria, turrangnge wurru sinumalimburungnga sitou, "Iamangnga Huru isindite; Itou ma'iwalonu." **29** Naaringikka udde, Maria majjhalihakka nabuatta see inaite naisasomba Mawu Yesus. **30** Tempo udde, Mawu Yesus taambe sinumutta su ampungnga. Itou ta'e su tampa Marta naisasomba n Tou. **31** Manga taumata n Yahudi apan tantalanna mallimbatta naungngi Maria su wale, naasilo si Maria nabbuatta wurru malihalihakka sinumabangnga; nariaddi imangitou inai lai tinumantalongnga sitou, ana waugu imangitou massunna manungku itou inai su lajabinganna lumuai. **32** Napawe Maria na'omate su tampa Mawu Yesus wurru naasilo Sitou, Maria inumalintuda su saruannu Mawu Yesus wurru nabbisara, "Mawu, amungkangngu Mawu isindi su orassa udde, asinungka tuirangku tawe nate." **33** Napawe Mawu Yesus naasilo si Maria lulluai, wurru manga taumata n Yahudi nirumanta sangkarrindo'i Maria udde lai lulluai, naung-Nge nasusa, wurru Itou niasiloanna mangke natuno atonna. **34** Ne Itou naiwajote simangitou,

"Suapa iamiu nallabingngi tou?" "Wette pa'ellega, Mawu," sasimbakki mangitou. **35** See Mawu Yesus nilumuai. **36** Ne manga taumata n Yahudi udde nabbisara, "Pa'ellega tawe hampa darangngu-Ne si Lazarus!" **37** Arawe pia su wallatti mangitooi apan nabbisara, "Itou na'ola'a taumata wuta naasilo, anio Itou tawe naawa'ungnga tadea'u Lazarus tawe mate?"

Lazarus niapaawiakka apia

38 Mawu Yesus lembo natuno naung-Nge, see inaita su lalabinganna. Lalabinganna udde sambau lorrangnga apan nitaapannu watu wahewa. **39** "Irua'a watu udde," unnu Mawu Yesus. Marta, turrangngu taumata nate udde sinumimbakka, "Arawe Mawu, itou appate allo nilabingnga. Halurune mawukku'e!" **40** Mawu Yesus nabbisara si Marta, "Walineuwe suete niwalo-U si'o: amungkangngu i'o mangngimanna, i'o sarun maasilo aroddi ahewalle tarrino Mawu Ruata!" **41** Ne imangitou nangirute n watu udde. See Mawu Yesus naningngara watukku langitta wutru nabbisara, "Aadiangkamanna, lamangnga, ana waugu I'o suete naddaringikka Sia'u. **42** Ia'u masingkatta I'o sidutu uararingikka Sia'u, arawe Ia'u mabbisara indi, hunane su manga taumata isindi; tadea'u imangitou mangngimanna manungku ete I'o apan nandolo-U." **43** Napawe suete nabbisara aroddi, Mawu Yesus inumui ringannu tingikka ma'ikkatta, "Lazarus, sabbangke!" **44** Ne sinumabbangke taumata apan natete udde. Lima wurru leddane ta'e papi'unannu kaengnga kafan, wurru hatine tataapannu kaengnga tataappa hati. "Wu'ate kaengnga udde; tadea'u itou wotongnge umamatta," unnu Mawu Yesus su manga taumata isudde.

Ammulannu taumata lumawangnga Mawu Yesus

45 Manambo manga taumata n Yahudi nirumanta mattembo si Maria, nangimanna Mawu Yesus su tempo imangitou naasilo arariaddianna udde. **46** Arawe manga pira su wallatti mangitou inaita ringannu taumata n Farisi wurru nangalae apa apan suete niola'u Mawu Yesus. **47** Ana waugu udde manga taumata n Farisi wurru manga imam tembonanne naammulla

ringannu Mallarruungngu Agama. Imangitou nabbisara, "Iite rinone ma'ola'a apa? Taumata indi ma'ola'a anambo n alarrindu'a! **48** Amungkangngu iite sidutu mamala n Tou arendi, manambo taumata samn mangngimanna Sitou. Wurru panginsueanne tembonannu Roma samn mmanta wurru manggohakku Wale Mawu wurru anambo n walagi ite!" **49** Sangkatou su wallatti mangitou apan aranne Kayafas, imam wahewa su tonna udde, nabbisara, "Iamiu wagga n apa-apa. **50** Apa iamiu tawe maatutukka manungku ana waugu tumanangnge, mappianne sangkatou mate wuassu alawo'u pabbawalaga indi marrimunsa'a?" **51** Su rinone Kayafas nabbisara aroddi, waline wuassu ringiranne sassane. Arawe ana waugu itou sangkatou imam wahewalla tonna udde, itou namasingkatta manungku Mawu Yesus samn mate hunane tumba'u su pabbawalagu Yahudi. **52** Wurru wajine tumba'u su pabbawalagu Yahudi sassane, arawe hunane lai mangammula wurru manggemonnu manga alarrana'u Mawu Ruata apan uasaliawukka. **53** Nanattakka allo udde manga tembonannu Yahudi na'irete mamate Mawu Yesus. **54** Ana waugu udde Mawu Yesus tate nattingkapasilo su samannu awadaalla su pattangngannu taumata n Yahudi. Itou nanantangke n Yudea, see inaite watukku soa aranne Efraim marani wadda'a. Isudde Itou natana'a su sampunna ringannu mallalarrenggen-Ne. **55** Tempo udde maranite Allo Wahewa m Paskah n Yahudi. Manambo taumata wuassu manga ampungnga inai watukku Yerusalem mallaghu m pamamaresi wadangnga tantalanna taambe ramea udde. **56** Imangitou maddea'a Mawu Yesus, wurru su tempo uaammulla su Wale Mawu, imangitou naiwalo sangkatou ringannu waine. "Ereapa addapannu? Asinungka Itou tawe rumanta su ramea indi." **57** Imangitou nabbisara aroddi ana waugu manga imam tembonanne wurru manga taumata n Farisi suete namarenta manungku taumata apan masingkattu tanpa Mawu Yesus, rinone mabalo tadea'u Itou wotongnge sametanna.

[Mawu Yesus niseborrannu lana mawangngi su Betania](#)

12:1 Annummu allo tantalanna taambe Allo Wahewa m Paskah, Mawu Yesus inaite su Betania. Su soa udde uatana'a Lazarus apan suete

niapawangunna wuassu papate. **2** Poiaroddi Mawu Yesus sinaruanni mangitou, wurru Marta nangimbe. Lazarus wurru manga raho ua'ianna su sampunna u'anna ringannu Mawu Yesus. **3** Wua udde Maria nirumanta uaapiddu irarangngo maloara su liteire lana mawangngi narwastu apan masagada atonna aregane. Itou nanebokku lana udde su ledda Mawu Yesus, see niapu n uta'i tou. Ahewallu wale udde nabali mawangngi ana waugu hajuru n lana udde. **4** Arawe Yudas Iskariot, sangkatou su wallattu mallalarrenggennu Mawu Yesus - apan wua udde nandaleo Sitou - nabbisara, **5** "Anio lana mawangngi udde tawe niwalu'a ringannu aregane tallu rasutta roitta sala'a, wurru roinne ionggolla su taumata asiangnga?" **6** Yudas nabbisara aroddi waline ana waugu itou tuttundaallu taumata asiangnga, arawe ana waugu itou taira ta'o. Itou masokka manna'o roitti mangitou wuassu pangadoannu roitta apan uaraddo sitou. **7** Arawe Mawu Yesus nabbisara, "Wala'e wawine udde! Itou na'ola'a indi huna n allo pallabingang-Ku. **8** Taumata asiangnga sidutu su wallatti amiu, arawe Ia'u tawe."

[Ammulannu taumata lumawanna si Lazarus](#)

9 Manambo taumata n Yahudi naaringikka manungku Mawu Yesus poi su Betania, nariaddi imangitou inaito lai poiaroddi. Imangitou inai tawe tumba'u ana waugu Mawu Yesus. Arawe ana waugu imangitou lai maapulu ma'ellega si Lazarus apan suete niapaawiakki Tou wuassu papate. **10** Ana waugu udde manga imam tembonanne maapulu lai mamate si Lazarus; **11** ana waugu ete itou naanambo taumata n Yahudi nanantangngi mangitou, wurru nangimanna Mawu Yesus.

[Mawu Yesus sinumutta su Yerusalem ringannu awawantuga](#)

12 Su allo tirrabbine manga taumata apan suete nallaghu m Paskah, naaringikka manungku Mawu Yesus tantalanna u'amatta matudda n Yerusalem. **13** Ne imangitou nanappo manga rongngu palem see inaito nanansomakka Sitou, lapiddu u'ui, "Paddalote Mawu Ruata! Inalamatanna

Itou apan nirumanta ringannu arannu Mawu. Nialamatanna Ratu n Israel!" **14** Mawu Yesus naasomba sambau keledai sarre n tumuwo wurru sina'eanni Tou. Natipusse apa apan uaworretta sulalummu Wuke Susi: **15** "Arie paata'utta, marruala n Sion! Pa'ellege Ratunu nirumanta, uasa'e sambau keledai sarre n tumuwo!" **16** Su tempo udde manga mallalarrenggennu Mawu Yesus taambe naasunna sarangkanambone udde. Arawe napawe Mawu Yesus niaapawantuga ringannu papate-Ne, wakkute udde imangitou naanaungnga manungku apa apan niola'u manga taumata Sitou uaworrette sulalummu Wuke Susi su ola'i Tou. **17** Manga taumata apan uasemodda su tempo Mawu Yesus namago si Lazarus niapaasabangnga wuassu lalabinganna wurru namangunna sitou wuassu papate, sidutu mattiala su olangnge udde. **18** Ana waugu udde taumata nambo inaité ringannu Mawu Yesus ana waugu imangitou naaringikka manungku ete Itou apan na'ola'a alarrindu'a udde. **19** Ne manga taumata n Farisi uawawisarate sangkatou ringannu sangkatou, "lite tawe mapa'ola'a apa-apa! Pa'ellege, anambo n lalorro n runia uatantalongnga Sitou!"

[Manga pira taumata n Yunani maddea'a Mawu Yesus](#)

20 Su wallattu manga taumata apan inai su Yerusalem mattarramawu su tempo n ramea udde pia lai manga pira taumata n Yunani. **21** Imangitou nirumanta ringanni Filipus wurru nabbisara, "Turrangnga, amungkangngu wotongnge, iami maapulu maisasomba Mawu Yesus." (Filipus taumata wuassu Betsaida su Galilea.) **22** Ne Filipus inaité namasingkattu pandumanne udde si Andreas, wumi salimmurine itarua namasingkatte Mawu Yesus. **23** Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Nia'omante tempone Ana'u Taumata wantuhanna. **24** Mangke atonna wisara-U indi: Amungkangngu gandumma sambatu tawe iasi'a su leta'a wurru mate, itou ta'e matatana'a sambatu. Arawe amungkangngu watu n gandumma udde mate, wakkute udde itou mabua manambo. **25** Taumata apan mandangngu wiakke sarun awuliannu wiakke. Arawe taumata apan maddantinnu wiakke su runia indi, sarun maapaduli wiakka tutune wurru saran malannu-lannu. **26** Taumata apan maapulu mangimbe Sia'u rinone tumantalongnga

Sia'u; tadea'u mangangimbe'u wotongnge su sambau ringang-Ku su tampa Ia'u uatana'a. Taumata apan mangngimbe Sia'u sarun addatannu lamang-Ku."

Mawu Yesus namasingkattu papate-Ne

27 "Naungku sussingawangnga; apa Ta'u iwisara su orassa indi? Rinonewe Ia'u mabbisara, Tamangnga liua'awe Ia'u wuassu orassa indi? Arawe tadea'u Ia'u maappendamma orassu اساسا indi Ia'u nirumanta. **28** Lamangnga, mawantuga arannu!" Ne niaringirranna tingikka wuassu langitta nabbisara, "Ia'u suete namantuga Sitou, wurru Ia'u sarun mamantuga lai Sitou." **29** Awadaalla isudde naaringikka tingikka udde. Imangitou nabbisara, "Udde rallu'a!" Arawe piaddu lai nabbisara, "Waline! Mala'ekatta uahatto n Tou!" **30** See Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Tingikka udde niaringirranna, waline hausang-Ku, arawe maola'a hausannu. **31** Tempone nia'omante runia parikisanna; orassa indi tembonannu runia tate ipaatta. **32** Arawe Ia'u indi, amungkangngu Ia'u suete niruitta su wowo n runia, Ia'u sarun mamago anambo n taumata rumanta ringang-Ku." **33** Itou nabbisara aroddi tadea'u mapaa.iatta'u ereapa olangnge Itou mate. **34** Manga taumata nambo udde nabbisara Sitou, "Tumurruttu Wuke n Tita ng kami, Ratu m Punnu Saj.amatta sarun mabbiakka sarangkalo'engnge. Ereapa I'o wotongnge mabbisara manungku Ana'u Taumata rinone iruitta su wowo n runia? Isai Ana'u Taumata udde?" **35** Mawu Yesus sinumimbakka, "Tumba'u tantalanna adio'a semakka udde su wallatti amiu. Nariaddi amatte tantalanna semakka udde ta'e pia, tadea'u iamiu tawe aratingannu randumma. Taumata apan u'amatta su ararandumma wagga suapa pattudanne. **36** Pangimante su semakka udde, tantalanna semakka udde ta'e ringanni amiu, tadea'u iamiu maola'a alarrana'u asasemakka."

Manga taumata n Yahudi tawe mangngimanna

Napawe Mawu Yesus suete nabbisara aroddi, Itou nangingkatte wua

isudde wurru maddirite mattingkapisilo m watangan-Ne simangitou. **37** Salaiwe manambote alarrindu'a apan niola'u Mawu Yesus su saruanni mangitou, imangitou tawe lai mangngimanna Sitou. **38** Ne natipusse apa apan niapasingkatti Nabi Yesaya, "Mawu, isai mangngimanna watti'i ami? Ete sisai tarrino Mawu niapaaliatta'a?" **39** Ana waugu udde imangitou tawe mangngimanna, ana waugu Yesaya suete nabbisara apia, "Mawu Ruata nabbisara, **40** 'Ia'u mapaawuta mata mangitou, maola'a naungngi mangitou maatikka; tadea'u imangitou tawe maasilo, ringirranni mangitou tawe maasunna. Tadea'u imangitou tawe mabelengnga ringang-Ku, see Ia'u mapaapia mangitou.'" **41** Yesaya nabbisara aroddi ana waugu itou suete naasilo awawantugu Mawu Yesus wurru nabbatti'a su ola'i Tou. **42** Salaiwe aroddi, manambo taumata, ewe'e lai su wallattu tembonannu Yahudi lai mangngimanna Mawu Yesus. Arawe imangitou tawe warrani manga'u udde ringannu uahahati, ana waugu imangitou mattamtta arrengeenne taumata n Farisi maningaddi mangitou sumutta su wale m pattatarramawuanna. **43** Imangitou lembo maapulu maasomba daralo n taumata wuassu daralo Mawu Ruata.

Wisara Mawu Yesus ipamarikissa taumata

44 See Mawu Yesus inumui, "Taumata apan mangngimanna Sia'u, walinewe Sia'u itou mangngimanna, arawe Sitou apan nandolo-U. **45** Wurru taumata apan naasilo Sia'u, naasilo lai Sitou apan nandolo-U. **46** Ia'u nirumanta su runia indi maola'a sambau asasemakka, tadea'u anambo n taumata apan mangngimanna Sia'u tawe matana'a sulajummu ararandumma. **47** Taumata apan maddaringikka alara-U, arawe tawe tumurmtta - waline Ia'u makkuumanni tou. Ana waugu Ia'u nimmanta walinewe mamarikissa runia indi, arawe rumanta manalamatta. **48** Taumata apan mannola-U wurru maddiri maddaringikka wisara-U, plate mallarruungnge. Wisara apan Ta'u iapaasingkatta, eteudde sarun ipamarikissa sitou su Allo ng Kiamatta. **49** Ana waugu Ia'u tawe mabbisara wuassu apulu-U sassane; lamangnga apan nanandolo-U, ete Itou apan namarenta Sia'u apa apan Ta'u iwisara wurru iapaasingkatta. **50**

Wurru Ia'u masingkatta manungku parenta-Ne udde mangngonggolu wiakka tutune wurru saran malannu-lannu. Ne Ia'u lai namasingkatta ere lai niarra'u lamangnga Sia'u."

Mawu Yesus nangukassa ledda manga mallalarrenggen-Ne

13:1 Allo massallo tantalanna taambe nia'omanna Allo Wahewa m Paskah, Mawu Yesus naasingkatta manungku temponete Itou manantangngu runia indi mabelengnga ringannu lamang-Nge. Itou mandangngu manga taumata apan tatahuanan-Ne su runia, wurru Itou sidutu mandangngu simangitou ma'oma n sara m panginsueanne. **2** Mawu Yesus wurru manga mallalarrenggen-Ne tantalanna u'anna annu rabbi. Setanna suete napaasutta m pandumanne sulalummu naungngi Yudas ana'i Simon Iskariot ipamate Mawu Yesus. **3** Mawu Yesus masingkatta manungku lamangnga suete nanantillu alawo'u tarrino Sitou. Itou masingkatta lai manungku Itou nirumanta wua dingannu Mawu Ruata wurru sarun mabelengnga lai ringannu Mawu Ruata. **4** Ana waugu udde Itou nirumarisikka, nalluatta jubah-Ne, wurru nama'issu handukka su lawan-Ne. **5** Wua udde Itou nallalinnu ua'e sulalummu sambau pangangukasanna lima, see nanattakke nangukassa ledda manga mallalarrenggen-Ne wurru niapaamara n handukka apan uawa'issa su lawan-Ne. **6** Na'omate Itou ringanni Simon Petrus, apan nabbisara, "Mawu, ratadde Mawu nangukkassa ledda'u?" **7** Mawu Yesus sinumimbakka, "Orassa indi i'o tawe maasunna apa apan a'olaang-Ku indi, arawe salimmurine i'o sarun maasunna." **8** "Arie Mawu," wisara m Petrus su Mawu Yesus, "Arie saran paassa Mawu mangukkassa ledda'u!" Arawe Mawu Yesus sinumimbakka, "Amungkannggu Ia'u tawe mangukkassa leddanu, i'o tawe paa'aukka ringang-Ku." **9** Simon Petrus nabbisara, "Amungkannggu aroddi, Mawu, arie tumba'u ledda'u, ewe'e lima'u wurru pua'u lai!" **10** "Taumata apan suete nandeno, nawaresite sarangkanambone," wisara Mawu Yesus si Petrus. "Itou salaiwe tate waresianna; tumba'u leddane. Iamiu indi nawaresite, arawe tawe sarangkanambone." **11** (Mawu Yesus masingkatta isai apan sarun mamate Sitou. Ana waugu udde itou nabbisara, "Iamiu indi nawaresite arawe tawe

sarangkanambone.") **12** Napawe Mawu Yesus suete nangukassa ledda mangitou, Itou nallurrete apia jubah-Ne see inuma'ianna apia. See Itou nabbisara simangitou, "Iamiu maasunna apa apan wakkute niola-U siamiu? **13** Iamiu mammago Sia'u huru wurru Mawu. Wuitu atonna aroddi. **14** Amungkangngu Ia'u Mawu wurru hurunu nangukkassa leddanu, iamiu rinone lai uaa'ukkasa ledda. **15** Ia'u mangngonggolu tulada indi siamiu, tadea'u iamiu lai ma'ola'a apa apan suete Ta'u inola'a siamiu. **16** Mangke atonna wisara-U indi: Sangkatou allangnga tawe magewalanna wuassu mawune, wurru sangkatou darolorranna tawe magewalanna wuassu mandarolokke. **17** Amungkangngu iamiu maasingkate n sarangkanambone indi, alaluassa siamiu apan suete na'ola'a manara udde. **18** Apa apan Ta'u niwisara indi walinewe su ola'i amiu sarangkanambone. Ia'u masingkatta isai-sai apan suete nipile. Arawe apa apan uaworretta sulalammu Wuke Susi rinone matipussa, eteudde 'Taumata apan u'anna su sambau ringang-Ku sarun lumawangnga Sia'u.' **19** Olangnge udde Ta'u iapaasingkatta siamiu orassa indi, tantalanna taambe natipussa, tadea'u amungkangngu olangnge udde mariaddi, iamiu sarun mangngimanna manungku ete Ia'u apan isassago IA'U INDI. **20** Mangke atonna wisara-U indi: Isai manarimmattu taumata Ta'u nirolokka, mannarimma-U lai. Wuitu isai mannarimma-U, itou lai manarimmatti Tou apan nandolo-U."

[Mawu Yesus namasingkattu pamamate watangan-Ne](#)

21 Napawe Mawu Yesus suete nabbisara aroddi, naungngi Tou mangke natuno. See Itou nabbisara, "Mangke atonna wisara-U indi; sangkatou wuassu wallatti amiu sarun mamate Sia'u." **22** Manga mallalarrenggen-Ne uaa'ellega sangkatou ringannu sangkatou, wurru lembo n tinumiangnga ana waugu wagga isai apan ipappandum-Me udde. **23** Mallajarrenggenna apan arangnguannu Mawu Yesus ua'ianna su samba'a Mawu Yesus. **24** Simon Petrus inumeramma sitou, tadea'u itou maiwalo Mawu Yesus tanne isai apan pappandumanne udde. **25** Ne mallalarrenggenna udde nangundani Mawu Yesus wurru naiwalo, "Isai itou Mawu?" **26** Mawu Yesus sinumimbakka, "Taumata apan Ta'u onggolannu roti apan Ta'u iammo

sulalummu mangko, ete itou taumatane." Ne Mawu Yesus nanganu roti sampaddi, niammo sulajummu mangko see nionggolla si Yudas ana'i Simon Iskariot. **27** Napawe Yudas nanengkamma roti udde, Setanna sinumuttate sulajummu naungge. See Mawu Yesus nabbisara sitou, "Ola'e paalihakka apa apan sarun olaannu." **28** Tawe saran sangkatou wuassi mangitou apan ua'ianna u'anna isudde naasunna anio Mawu Yesus nabbisara aroddi si Yudas. **29** Piaddu massunna Mawu Yesus mandolokki Yudas mamalli sarannapa apan ipaatta su andeangnga udde, ara'e mangonggolu roitta adio'a su taumata asiangnga ana waugu Yudas eteudde sangkatou mananahipunna roitti mangitou. **30** Napawe Yudas nanengkamma roti udde, itou lapiddu sinumabangnga. Allo rabbite.

Parenta apan wakku

31 Napawe Yudas sinumabangke, Mawu Yesus nabbisara, "Orassa indi Ana'u Taumata wantuhanna, wurru Mawu Ruata wantuhanna sulalummi Tou. **32** Amungkangngu Mawu Ruata wantuhanna sulalummi Tou, Itou lai sarun wantuhannu Mawu Ruata sulalummu wadang-Nge sassane. Ewe'e Mawu Ruata lai sarun mamantuga Sitou ringannu malihakka. **33** Manga ajarrana-U, Ia'u tate matana'a malannu lai ringanni amiu. Iamiu sarun maddea'a Sia'u, arawe ere suete niwalo-U su manga tembonannu Yahudi, aroddi lai iwalo-U siamiu; su tampa patuddang-Ku, iamiu tawe maaranta isudde. **34** Parenta wakku apan Ta'u ionggolla siamiu: Padarangngute sangkatou ringannu waine. Ere lai Ia'u mandangngu siamiu, aroddi lai iamiu rinone uararangngu. **35** Amungkangngu iamiu uararangngu, anambo n taumata sarun maasingkatta manungku iamiu mallalarrenggeng-Ku."

Papatta manungku Petrus sarun massmaadu Mawu Yesus

36 "Mawu, Mawu inai watukkuapa?" aiwalo n Simon Petrus su Mawu Yesus. Mawu Yesus sinumimbakka, "Su tampa tuddang-Ku, i'o tawe maatantalongnga orassa indi. I'o sarun tumantalongnga Sia'u salimmurine."

37 "Mawu, anio ia'u tawe maatantalongnga Mawu orassa indi?" aiwalo n Simon Petrus apia. "Ia'u maluassa mate ana waugu Mawu!" **38** Mawu Yesus sinumimbakka, "Atonna i'o majuassa mate ana waugu Ia'u? Paanaunge, tantalanna manu'a taambe inumu'u, paatallute i'o nabbisara manungku i'o wagga-U!"

Mawu Yesus lalanna matudda n lamangnga

14:1 "Arie naungngu suminggawangnga," wisara Mawu Yesus simangitou. "Pangimante Mawu Ruata, wurru pangimante Sia'u lai. **2** Su wale n lamang-Ku manambo tampa atatanaanna. Ia'u inai watukku tampa udde manaddia tampa ng kamiu. Ia'u tawe mabbisara aroddi siamiu amungkangngu udde tawe mariaddi. **3** Napawe Ia'u suete nanaddia tampa ng kamiu, Ia'u sarun mabelengnga wurru manaloho siamiu, tadea'u suapa Ia'u isudde, isudde lai iamiu. **4** Watukku tampa Ia'u umamatta iamiu lai masingkattu lalanne." **5** See Tomas nabbisara Mawu Yesus, "Mawu, iami wagga suapa Mawu inai, ereapa iami maasingkattu lalanne?" **6** Mawu Yesus sinumimbakka, "Ete Ia'u lalanna ipa'llala Mawu Ruata wurru see maasomba wiakka. Tawe saran sangkatou wotongnge rumanta ringannu lamangnga, amungkangngu tawe umamatta lumiu Sia'u. **7** Unnu wisara iamiu maailala Sia'u, iamiu lai maailala lamang-Ku. Orassa indi iamiu naailalate Sitou, wurru suete naasilo Sitou." **8** Ne Filipus nabbisara Mawu Yesus, "Mawu ta'ea'a lamangnga udde siami tadea'u iami maasunnate." **9** Arawe Mawu Yesus sinumimbakka, "Malannute Ia'u su sambau ringanni amiu, iamiu taambe lai naailala Sia'u, Filipus? Taumata apan naasilote Sia'u, naasilote lai lamangnga. Ereapa i'o wotongnge mabbisara, Ta'ea'a lamangnga siami?" **10** Filipus! I'o tawe mangngimanna, manungku Ia'u su sambau ringannu lamangnga, wurru lamangnga su sambau ringang-Ku? Apa niwisara-U si'o, tawe niwisara-U wuassu wadang-Ku sassane. lamangnga apan sidutu su sambau ringang-Ku ete Itou apan nammanara sarangkanambone udde. **11** Pangimante Sia'u, manungku Ia'u su sambau ringannu lamangnga wurru lamangnga su sambau ringang-Ku. Ara'e amungkangngu tawe, pangimante, ana waugu alawo'u inolaang-Ku apan

suete niola-U. **12** Mangke atonna wisara-U indi; Taumata apan mangngimanna Sia'u, sarun tumurrutta apa apan suete Ta'u niola'a, - ewe'e itou sarun ma'ola'a lembo n ahewalanne lai - ana waugu Ia'u inai ringannu lamangnga. **13** Wurru a awo'u apa apan raddoronganni amiu sulalummu arang-Ku, udde sarun olaang-Ku lai siamiu, tadea'u lamangnga wantuhanna sulalummu Ana'a. **14** Alawo'u apa apan raddoronganni amiu sulalummu arang-Ku, sarun olaang-Ku."

Mawu Yesus na'ire n daranta n Gharraho Mawu Ruata

15 "Amungkangngu iamiu marangngu Sia'u, iamiu sarun tumurrutta manga parenta-U. **16** Ia'u sarun madorongnga su lamangnga, wurru Itou sarun manganggilla siamiu Mattatulungnga waine, apan sarun matana'a ringanni amiu saran malannu-lannu. **17** Itou udde Gharraho Mawu Ruata apan sarun mapaaliatta'u atatuliddu Mawu Ruata. Runia maddiri n Tou, ana waugu tawe maasilo wurru tawe maailaja Sitou. Arawe iamiu maailala Sitou, ana waugu Itou uatana'a su sambau ringanni amiu wurru uaaukka ringanni amiu. **18** Iamiu tawe itantang-Ku sassane ere asisi m palussa. Ia'u sarun mabelengnga ringanni amiu. **19** Tate malannu runia maasilo Sia'u. Arawe iamiu sarun maasilo Sia'u. Wurru ana waugu Ia'u wiakka, iamiu lai sarun mabbiakka. **20** Napawe nia'omante allo udde, iamiu sarun maasingkatta manungku Ia'u uaaukka ringannu lamangnga, wurru iamiu uaaukka ringang-Ku, wurru Ia'u uaaukka ringanni amiu. **21** Taumata apan tuturrutta manga parenta-U wurru ma'ola'a, itou marangngu Sia'u. lamang-Ku sarun mandangngu taumata apan mandangngu Sia'u. Ia'u lai samn mandangngu taumata udde wumi mapaaliattam riri-U sitou." **22** Yudas (waline Yudas Iskariot) naiwalo Mawu Yesus, "Mawu, anio Mawu mapaaliatta'u riri-Nu siami wurru tawe su runia?" **23** Mawu Yesus sinumimbakka, "Taumata apan mandangngu Sia'u, samn tumurrutta alarra-U. lamang-Ku sarun mandangngu sitou. lamang-Ku wurru Ia'u sarun rumanta ringanni tou wurru matana'a su sampurma ringanni tou. **24** Taumata apan tawe mandangngu Sia'u, tawe tumurratta alarra-U. Alarra'a apan niaringirranni amiu udde, waline wuassia-U, ewe'e wuassu lamangnga apan nandolo-U. **25**

Sarangkanambone udde suete niwalo-U siamiu, tantalanna Ia'u ta'e su sambau ringanni amiu. **26** Arawe Gharraho Mawu Ruata, Mattatulungnga apan sarun irolokku lamangnga sulalummu arang-Ku, ete Itou apan mangarra'a siamiu su ola'u sarangkanambone wurra mapaanaungnga su ola'u sarangkanambone apan suete Ta'u niapaasingkatta siamiu. **27** Alaluassa Ta'u itantangnga siamiu. Alalua-U sassane apan Ta'u nionggolla siamiu. Ta'u nionggolla udde waline ere nionggolu runia indi siamiu. Arie passingawangnga, arie paata'utta. **28** Iamiu suete naaringikka Sia'u mabbisara, 'Ia'u sarun manantangngi amiu, arawe Ia'u sarun mabelengnga apia ringanni amiu'. Amungkangngu iamiu mandangngu Sia'u, iamiu sarun lumuassa ana waugu Ia'u inai ringannu lamangnga, ana waugu lamangnga magewalanna wuassia-U. **29** Ia'u mamasingkattu udde siamiu orassa indi, tantalanna sarangkanambone udde taambe mariaddi, tadea'u napawe mariaddite, iamiu sarun mangngimanna. **30** Ia'u tate mabbisara manambo lai ringanni amiu, ana waugu nia'omante tempone tembonannu runia indi rumanta. Arawe itou tawe uatarrino su riri-U. **31** Arawe sarangkanambone udde sarun mariaddi tadea'u runia maatutukka manungku Ia'u marangngu lamangnga wurru tutturmtta alawo'u apa apan nirolokku lamangnga Sia'u. Ne, wette iite inaite mangingkatta wua isindi."

[Mawu Yesus punnu anggore apan tutune](#)

15:1 Mawu Yesus nabbisara apia, "Ia'u punnu anggore apan tutune, wurru lamang-Ku mabbawaille. **2** Suapa n ranna Sia'u apan tawe mabua, pototanna, wurru ranna apan mabua, hainganna rongngane, wurru laurranna tadea'u lembo manambo lai wuane. **3** Iamiu nalaukke, ana waugu alarra'a apan Ta'u nionggolla siamiu. **4** Paasidutua'e uaaukka ringang-Ku wurra Ia'u lai mangke sidutu ringanni amiu. Ranna sassane tawe mabua, tabene'e itou sidutu uaammullu punene. Aroddi lai iamiu tumba'u wotongnge mabua, amungkangngu sidutu su sambau ringang-Ku. **5** Ete Ia'u punnu anggore, wurru iamiu manga rannane. Taumata apan sidutu uaaukka ringang-Ku wurru Ia'u ringanni tou, sarun mabua manambo; ana waugu amungkangngu tawe Ia'u, iamiu tawe maola'a apa-apa. **6** Taumata

apan maddiri uaaukka ringang-Ku, sarun iramme ere ranna, ana see marrangute. Manga ranna ereudde sarun iammulla wurru iramme su putungnga, see tutunganna. **7** Amungkangngu iamiu sidutu uaaukka ringang-Ku wurru alarra-U uatatana'a sulalumu naungngu, padorongke su lamangnga apa apan ipaapulunu; darorongngu udde sarun suunganna. **8** Amungkangngu iamiu mabua manambo, lamang-Ku wantuhanna; wurru ringannu aroddi iamiu atonna-tonna maola'a mallalarenggeng-Ku. **9** Ere lai lamangnga marangngu Sia'u, aroddi lai Ia'u marangngu siamiu. Rinone iamiu sidutu mabbiakka ere taumata apan arangnguang-Ku. **10** Amungkangngu iamiu tuttumitta manga parenta-U, iamiu sidutu matammuda su darangngu-U ere lai sidutu maturrutta su darangngu n lamangnga ana waugu tuturrutta manga parenta-Ne. **11** Sarangkanambone indi Ta'u iapaasingkatta siamiu, tadea'u alalua-U mangke pia sulalumu naungngu, wurru alaluannu maola'a masuungnga. **12** Indite parenta-U; pandangngute sangkatou ringannu waine, ere lai Ia'u mandangngu siamiu. **13** Taumata apan lembo mandangngu manga hawene eteudde taumata apan mangngonggolu wiakke simangitou. **14** Ete iamiu manga hawe-U, amungkangngu iamiu tuturrutta apa apan iparenta-U siamiu. **15** Ia'u tate lai mamago siamiu allangnga, ana waugu allangnga wagga apa apan tantalanna mammanararmu mawune. Iamiu wagoangkute hawe, ana waugu sarangkanambone apan niaringirrang-Ku wuassu lamangnga, suete Ta'u niapaasingkatta siamiu. **16** Waline iamiu namile Sia'u. Ete Ia'u apan namile siamiu, wurru nandolokki amiu tadea'u mabua manambo - manga wua apan tawe malaleo. Ne lamangnga sarun mangonggolla siamiu alawo'u apa apan radoronganni amiu Sitou sulalumu arang-Ku. **17** Ete indi parenta-U siamiu: Padarangngute sangkatou ringannu sangkatou."

Runia maddantinni amiu

18 "Amungkangngu runia maddantinni amiu, paanaunge manungku Ia'u doronete pinaddantinnu runia. **19** Amungkangngu iamiu tatahuanannu runia, iamiu sarun rangnguanu runia maola'a pussaane. Arawe Ia'u suete namile siamiu wuassu runia indi, nariaddi iamiu tate lai tatahuanannu runia.

Ana waugu udde runia maddantinni amiu. **20** Paanaunge wisara apan suete niwalo-U siamiu, 'Allangnga tawe magewalanna wuassu mawune.'
Amungkangngu imangitou suete mamate Sia'u, imangitou sarun mamate siamiu lai. Amungkangngu imangitou tutturutta alarra-U, imangitou sarun tumurrutta alarrangngu lai. **21** Sarangkanambone udde sarun olaanni mangitou siamiu, ana waugu iamiu mallalarrenggeng-Ku, ana waugu imangitou tawe maailala Sitou apan nandolo-U. **22** Unnu wisara Ia'u tawe nirumanta, wurru tawe namasingkattu sarangkanambone udde simangitou, imangitou tawe dosane. Arawe orassa indi imangitou tawe mapassinaaddu rosa mangitou. **23** Taumata apan maddanting-Ku, maddantinnu lamang-Ku. **24** Unnu wisara su pattangnganni mangitou Ia'u tawe na'ola'a apa apan taambe niola'u taumata waine, imangitou tawe dosane. Arawe orassa indi imangitou suete naasilo apa apan suete niola-U, wuiru imangitou maddanting-Ku wurru maddantinnu lamang-Ku lai. **25** Arawe aroddite rinone, tadea'u matipusse apa apan uaworretta sulalammu Wuke m Tita mangitou, eteudde: 'Imangitou maddanting-Ku tawe pinangiananne.'
26 Ia'u sarun mandolokku Mantatalungnga siamiu apan darantane wuassu lamangnga. Ete Itou Gharraho apan sarun mapaaliatta'u tarrino Mawu Ruata. Amungkangngu Itou rumanta, Itou sarun mangonggolu tatiala su ola'u riri-U. **27** Wurru iamiu lai rinone mangonggolu tatiala su ola'u riri-U ana waugu iamiu uaaukke ringang-Ku ro'e n paarorone.

16:1 Sarangkanambone udde Ta'u niapaasingkatta siamiu tadea'u iamiu tawe massinaadda. **2** Iamiu sarun iapaasabangnga wuassu manga wale m pattatarramawuanna. Wurru sarun a'omanna tempone manungku taumata apan mamate siamiu massunna itou massubba Mawu Ruata. **3** Imangitou ma'ola'a udde siamiu ana waugu imangitou taambe naailala lamangnga aroddi lai Sia'u. **4** Arawe orassa indi iwalo-U olangnge udde siamiu, tadea'u amungkangngu udde mariaddi murine, iamiu maanaungnga manungku Ia'u suete namasingkatta siamiu."

[Manara n Gharraho Mawu Ruata](#)

"Hatto indi tawe Ta'u niwalo siamiu ro'e n paarorone, ana waugu Ia'u ta'e su sampunna ringanni amiu. **5** Arawe orassa indi Ia'u sarun inai ringanni Tou apan nandolo-U; wurru tawe saran sangkatou wuassi amiu maiwalo, watukkuapa Ia'u inai. **6** Orassa indi ewe'e naungngu niatambanna اساسانه, ana waugu Ia'u namasingkattu olangnge udde siamiu. **7** Arawe Ia'u mamasingkatta atonna siamiu: Mappianne siamiu amungkangngu Ia'u inai; ana waugu amungkangngu Ia'u tawe inai, Mantatalungnga udde tawe rumanta ringanni amiu. Arawe amungkangngu Ia'u inai, Ia'u sarun mandolokki Tou ringanni amiu. **8** Amungkangngu Itou nirumantate, itou sarun mapaaliatta'a su runia atapasannu rosa, apan rinone, wuassu inolaanna apan atonna, wurru wuassu ruumannu Mawu Ruata. **9** Itou sarun mapaaljatta'a manungku tawe mangngimanna Sia'u, udde lai rosa; **10** manungku Ia'u atonna, ana waugu Ia'u inai ringannu lamangnga wurru iamiu tate maasilo Sia'u lai; uwurru manungku Mawu Ruata mannattake marmumanna, ana waugu tembonannu runia indi suete nirruumanna. **12** Manambo lai Ta'u iwalo siamiu, arawe orassa indi iamiu tawe maasengkamma. **13** Arawe amungkangngu Gharraho udde rumanta, eteudde itou apan napaaliatta'u atatuliddu Mawu Ruata iamiu sarun ehettanne iapaallala anambo n tarrino. Itou tawe mabbisara wuassu riri-Ne sassane arawe mamasingkattu apa apan suete niaringirranne, wurru Itou namasingkatta siamiu apa apan sarun mariaddi su allo n salrimmurine. **14** Itou sarun mamantuga Sia'u, ana waugu apa apan suete niapaasingkatta siamiu, sinengkamma wuassia-U. **15** Sarangkanambone apan tatahuanannu lamangnga udde lai tatahuanang-Ku. Ana waugu udde Ia'u mabbisara manungku apa apan niapaasingkattu Gharraho siamiu, nisengkamme wuassia-U."

[Asasusa wurru alaluassa](#)

16 "Ete adio'a lai tempone, iamiu tate maasilo Sia'u, wurru ete adio'a lai tempone iamiu sarun maasilo Sia'u." **17** Sire pira mallalarrenggennu Mawu Yesus uaiwalote sangkatou ringannu waine, "Apa pandumanne Itou nabbisara siite, 'Ete adio'a lai iamiu tate maasilo Sia'u, wurru ete adio'a lai

iamiu sarun maasilo Sia'u'? Apa lai pandummu wisara-Ne: Ta'u inai ringannu lamangnga'?" **18** Imangitou sidutu uaaiwalo, "Apa atappasanne, 'ete adio'a tempone'? Iite tawedu maasunna Itou mabbisara su ola'u apa!" **19** Mawu Yesus masingkatta manungku imangitou maapulu maiwalo Sitou. Ne Itou nabbisara, "Tanginna suete niwalo-U, 'Ete adio'a tempone iamiu tate maasilo Sia'u, wurru ete adio'a tempone iamiu sarun maasilo Sia'u'. Eteudde apan naola'a pattatiakka su wallatti amiu?" **20** Pangimante, iamiu sarun lumuai wurru sumangitta, arawe mnia samn lumuassa. Naungngi amiu sarun masusa, arawe اساسanu udde sarun mawalu maola'a alaluassa. **21** Amungkangngu sangkatou wawine maranite n mangunsiwe, itou massusa, ana waugu temponete itou matatarrangnga. Arawe aroddi anangnge niasungkangnga, wawine udde naabulite n اساسane ana waugu lulluassa manungku sangkatou ana'a niasungkangke su mnia. **22** Aroddi lai iamiu; Orassa indi naungngi amiu massusa, arawe Ia'u sarun maisasomba apia ringanni amiu, ne naungngi amiu samn lumuassa; wumi tawedu sangkatou maapanganu alaluassa udde wuassu lalummu naungngi amiu. **23** Su allo udde, iamiu tate maiwalo manga apa Sia'u. Pangimante: Alawo'u apa apan raddoronganni amiu su lamangnga sulalummu arang-Ku, udde sarun ionggolu lamangnga siamiu. **24** Na'oma n sara orassa indi iamiu taambe nadorongnga manga apa sulalummu arang-Ku. Padorongke, ne iamiu sarun manengkamma, tadea'u alaluannu udde masuungnga."

[Auntunganna su wowo n runia](#)

25 "Sarangkanambone indi Ta'u iwalo siamiu ringannu sasumandingnga. Arawe sarun a'omanna tempone, Ia'u tate mappaattu sasumandingnga lai, arawe mabbisara uahahati siamiu su ola'u lamangnga. **26** Su tempo udde iamiu sarun madorongnga su lamangnga sulalummu arang-Ku; Paanaungete, Ia'u tawe madorongnga wuassu lamangnga ionggolla siamiu, **27** ana waugu lamangnga sassane marangngu siamiu. Itou marangngu siamiu ana waugu iamiu marangngu Sia'u, wumi mangngimanna manungku Ia'u nirumanta wuassu Mawu Ruata. **29** Atonna Ia'u nirumanta wua

dingannu lamangnga, wurru suete nirumanta sulalummu runia. Arawe orassa indi Ia'u manantangke n runia inai mabelengnga ringannu lamangnga." **29** See manga mallalarrengennu Mawu Yesus nabbisara Sitou, "Orassa indi Mawu mabbisara uahahati wurru tawe mappaattu sasumandingnga, **30** wuitu iami masingkatta manungku Mawu masingkattu sarangkanambone. Ipa'ura lai taumata maiwalo manga apa su Mawu. Ana waugu udde iami mangngimanna Mawu nirumanta wua dingannu Mawu Ruata." **31** Mawu Yesus sinumimbakka simangitou, "Nariaddi orassa indi iamiu mangngimanna? **32** Paanaunge! Tempone sarun rumanta, ewe'e nia'omante, iamiu sarun massaljawukka. Iamiu sarun mapule su wale n sangkatou-sangkatou wurru manantang-Ku sassane. Arawe Ia'u tawe sassane ana waugu lamangnga udde ringang-Ku. **33** Sarangkanambone indi iwabalo-U siamiu, tadea'u iamiu maasomba alaluassa ana waugu su sampunna ringang-Ku. Su runia iamiu sarun matatarrangnga. Arawe siddutu'a naungngu! Ia'u suete napaarugi n runia!"

[Mawu Yesus inumaliomannu manga mallalarrenggen-Ne](#)

17:1 Wua nabbisara aroddi, Mawu Yesus naningngara langitta wurru nabbisara, "lamangnga, orassa indi nia'omante tempone. Wantuhete Anangngu, tadea'u Anangngu lai mamantuga lamangnga. **2** lamangnga suete nangonggolu tarrino su Ana'a ipamarenta anambo n taumata, tadea'u Itou mangonggolu wiakka tutune wurru saran malannu-lannu su anambo n taumata apan nionggolu lamangnga Sitou. **3** Ete indi wiakka tutune wurru malannu-lannu; tadea'u taumata maailaja lamangnga, eteudde Mawu Ruata tinggassa apan atonna, wurru maillala si Yesus Kristus apan nirolokku lamangnga. **4** Ia'u suete namantuga lamangnga su wowo n runia indi ringannu nanginsue manara apan nirolokku lamangnga Sia'u. **5** lamangnga! Wantuhete Ia'u orassa indi ringannu lamangnga, ringannu awawantuga apan tatahuanang-Ku suadio'a ringannu lamangnga ro'e n runia indi taambe nariaddi. **6** Ia'u suete namasingkattu lamangnga su manga taumata su runia indi apan suete nionggolu lamangnga Sia'u. Imangitou udde pussa'a n lamangnga, wurru lamangnga suete nangonggoli

mangitou Sia'u. Imangitou suete tinumurrutta wisara n lamangnga. **7** Orassa indi imangitou masingkatta manungku sarangkanambone apan nionggolu lamangnga Sia'u darantane wuassu lamangnga. **8** Suete Ta'u niapaasingkatta simangitou wisara n lamangnga apan nionggolu lamangnga Sia'u; wurru suete nisengkammi mangitou. Imangitou masingkatta manungku Ia'u atonna-tonna nirumanta wuassu lamangnga wurru imangitou lai mangngimanna manungku ete lamangnga apan nandolo-U. **9** Ia'u inumajjomanni mangitou. Ia'u tawe inumaliomannu runia ewe'e inumaliomannu manga taumata apan suete nionggolu lamangnga Sia'u, ana waugu imangitou pussa'a n lamangnga. **10** Anambo n pussaa-U lai pussa'a n lamangnga; wurru anambo n pussa'a n lamangnga udde lai pussa'a-U. Ia'u niwantuhanna su wallatti mangitou. **11** Orassa indi Ia'u nirumanta ringannu lamangnga. Ia'u tate lai matana'a su runia; arawe imangitou su runia. lamangnga apan naukkassa! Lu'arete imangitou ringannu tarrino n arannu lamangnga, eteudde aranna apan suete nionggolu lamangnga Sia'u - tadea'u imangitou maola'a sambau, ere lamangnga wumi Ia'u sambau. **12** Su tempo Ia'u ta'e su sambau ringanni mangitou, Ia'u suete nallu'adda simangitou ringannu tarrino n arannu lamangnga - aranna apan suete nionggolu lamangnga Sia'u. Ia'u suete nallu'adda simangitou, wurru tawe saran sangkatou wuassi mangitou nawuli; tumba'u itou apan rinone sarun mawuji; tadea'u ringannu aroddi matipusse apa apan uaworretta sulaj. ummu Wuke Susi. **13** Orassa indi Ia'u rumanta ringannu lamangnga. Sarangkanambone indi iwajp'u tantalanna Ia'u ta'e su runia; tadea'u imangitou ringannu nasuungnga mamendamma alaluassa wuassia-U. **14** Ia'u suete namasingkattu wisara n lamangnga simangitou, wurru runia maddantinni mangitou, ana waugu imangitou wajine pussa'a n runia, ere Ia'u lai waline tatahuanannu runia. **15** Ia'u tawe madorongnga tadea'u lamangnga mangalappa simangitou wuassu runia indi, arawe Ia'u madorongnga tadea'u lamangnga mallu'adda simangitou wuassi Raleo. **16** Ere lai Ia'u waline pussa'a n runia, imangitou lai wajine pussa'a n runia. **17** Olaawe imangitou pussa'a n lamangnga sassane sulalummu atatuUdda; wisara n lamangnga eteudde atatulidda. **18** Ere lai lamangnga suete nandolo-U su runia, aroddi lai Ia'u mandolokki mangitou watukku runia. **19**

Su hausanni mangitou, Ia'u nanantillu riri-U maola'a pussa'a n lamangnga sassane, tadea'u imangitou lai maola'a pussa'a n lamangnga sassane sulalummu atatulidda. **20** Waline tumba'u imangitou sassane Ia'u u'aliomanna. Ia'u lai u'aliomannu manga taumata apan mangngimanna Sia'u sulalummu tatiala n mangitou indi. **21** Ia'u sumalande, lamangnga, tadea'u imangitou sarangkanambone maola'a sambau, ere lai lamangnga sambau ringang-Ku, wumi Ia'u ringannu lamangnga. Salandeanna imangitou maola'a sambau ringanni Ite, tadea'u runia mangngimanna manungku ete lamangnga apan nandolo-U. **22** Ia'u suete nangonggolu awawantuga simangitou apan nionggolu lamangnga Sia'u, tadea'u imangitou maola'a sambau ere iite lai sambau; **23** Ia'u ringanni mangitou, wurru lamangnga ringang-Ku; tadea'u imangitou atonna-tonna sambau. Ne runia indi sarun maasingkatta manungku ete lamangnga apan nandolo-U, wurru manungku lamangnga mandangngu simangitou ere lai lamangnga mandangngu Sia'u. **24** lamangnga, Ia'u maapulu tadea'u imangitou, apan nionggolu lamangnga Sia'u, mangke su sambau su tampa atatanaa'ang-Ku, tadea'u imangitou maasilo awawantu-U; eteudde awawantuga apan nionggolu lamangnga Sia'u, ana waugu lamangnga marangngu Sia'u ro'e n runia taambe niriaddi. **25** lamangnga apan matulidda! Runia tawe maailala lamangnga, arawe Ia'u maailala lamangnga; wurru manga taumata indi masingkatta manungku ete lamangnga, apan nandolo-U. **26** Ia'u suete napaaliattam arannu lamangnga simangitou; wurra Ia'u sidutu sarun ma'ola'a aroddi, tadea'u darangngu n lamangnga Sia'u sidutu sulalummu naungngi mangitou, wurra Ia'u mangke sambau ringanni mangitou."

Mawu Yesus sinametta

18:1 Napawe Mawu Yesus suete n inumaliomanna aroddi, Itou wurru manga mallalarrenggen-Ne inaitte su samba'a n Salukku Kidron. Isudde pia sambau wailla, ne Mawu Yesus wurru manga mallalarrenggen-Ne sinumuttate su wailla udde. **2** Yudas mandalaleo udde, masingkattu tampa udde; ana waugu Mawu Yesus masokkate maammulu manga mallalarrenggen-Ne isudde. **3** Ne Yudas inaitte su tampa udde wurru

uaapiddu sangkawilirranna tantara n Romawi wurru manga pira mandariaga Wale Mawu apan nirolokku manga imam tembonanne wurru manga taumata n Farisi. Imangitou uaapiddu ahidda, lentera wurru auttutta. **4** Mawu Yesus masingkattu sarangkanambone apan sarun mariaddi su watangan-Ne. Ne Itou nangundanite manga taumata udde wurru naiwalo, "Iamiu maddea'a sisai?" **5** "Mawu Yesus, taumata Nazaret," sasimbakki mangitou. "Ete Ia'u indi," sasimbakku Mawu Yesus. Yudas mamamate udde uarisikka isudde ringanni mangitou. **6** Su tempo Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Ete Ia'u indi," imangitou sarangkanambone sinumorrota see narra'a su leta'a. **7** Paassa lai Mawu Yesus naiwalo simangitou, "Iamiu maddea'a sisai?" "Mawu Yesus taumata Nazaret," sasimbakki mangitou. **8** "Sujete niwalo-U ete Ia'u indi," unnu Mawu Yesus. "Wurru amungkangngu atonna Ia'u radeaanni amiu, wala'e imangitou waine indi inai." **9** (Ringannu nabbisara aroddi, natipusse apa apan suete niwisara Mawu Yesus paarorone: "Iamangnga, wuassu manga taumata apan nionggolu Iamangnga Sia'u, tawe saran sangkatou apan mawuli.") **10** Simon Petrus apan uaapiddu halele sammata, sinawutta see namuulla allangngu imam wahewa na'oma n sara narrassatta talingane aikkatanna. Arannu allangnga udde Malkus. **11** Ne Mawu Yesus nabbisara si Petrus, "Sutta'a apia halelenu su romane! Apa i'o mamngidda Ia'u tawe maainumma ua'e n asasusa apan nionggolu Iamangnga Sia'u?"

[Mawu Yesus niapidda sinumaruanna si Hanas](#)

12 See manga tantara n Romawi wurru piarrangnge see manga mandariaga n Yahudi nanametta wurru narrapussa Mawu Yesus. **13** Paarorone imangitou nangapiddu Mawu Yesus ringanni Hanas, la'iananni Kayatas. Kayafas eteudde sangkatou imam wahewa su tonna udde. **14** Wurru ete itou apan nanantiro manga tembonannu Yahudi, manungku mappianne sangkatou mate hunane su anambo n pabbawalaga.

[Petrus nassinaaddu Mawu Yesus](#)

15 Simon Petrus wurru sangkatou mallalarrengenna waine tinumantalongnga Mawu Yesus. Mallalarrengenna waine indi asingkatannu imam wahewa; nariaddi itou sinumutta su sambau ringannu Mawu Yesus su rallakku wale n imam wahewa, **16** arawe Petrus uararraddo su liudde, su ngara. Wua udde mallalarrengenna apan waine udde sinumabangnga wurru nagahatto mangangimbe wawine apan uariaga ngara, see nangapiddi Petrus sinumutta sulalumme. **17** Mangangimbe wawine apan uariaga ngara udde nabbisara si Petrus, "Ei, walinewe i'o lai sangkatou wuassu wallattu mallalarrengennu taumata udde?" "Waline," sasimbakki Petrus. **18** Orassa udde runia masunge, nariaddi manga mangangimbe wurru manga mandariaga suete narrunuttu putungnga wuassu warra see imangitou manningikke isudde. Petrus inai lai poiaroddi wurru nirumarisikka manningikke su sambau ringanni mangitou.

Imam wahewa naiwalo Mawu Yesus

19 Imam wahewa naiwalo Mawu Yesus su ola'u manga mallalarrenggen-Ne wurra su ola'u alarrang-Nge. **20** Mawu Yesus sinumimbakka, "Ia'u sidutu mabbisara ringannu uahahati su samannu awadaalla. Ia'u sidutu mangngarra'a su manga wale m pattatarramawuanna wurru su Wale Mawu Ruata, su tampa n taumata n Yahudi wiasane maammula. Taambe saran paassa Ia'u mabbisara ringannu itattullampingnga. **21** Nariaddi anio ituangnga maiwalo Sia'u? Paiwalote simangitou apan suete naaringikka Sia'u mangngarra'a. Imangitou masingkatte apa apan niwisara-U." **22** Napawe Mawu Yesus suete nabbisara aroddi, sangkatou su wallattu mandariaga isudde namero Sitou wurru nabbisara, "Warrani atonna I'o mabbisara aroddi su imam wahewa!" **23** Mawu Yesus sinumimbakka, "Amungkangngu Ia'u mabatti'u wisara nassala, waloe'e isindi suapa sajane! Arawe amungkangngu niwisara-U udde atonna, anio i'o namero Sia'u?" **24** Wua udde Hanas nandolokku taumata nangapiddu Mawu Yesus ringannu rarrapusanna watukku Imam Wahewa Kayafas.

Petrus nassinaaddu Mawu Yesus apia

25 Simon Petrus ta'e lai uarisikka manningikka isudde. Manga taumata nabbisara sitou, "Walinewe i'o lai mallalarrenggenu taumata udde?" Arawe Petrus nassinaadda, unni tou, "Waline!" **26** Sangkatou allangngu imam wahewa, eteudde walahannu taumata talingane niponggo'i Petrus, nabbisara, "Walinewe ia'u naasilo si'o su wailla udde suadio'a ringanni Tou?" **27** See Petrus nassinaadde apia, "Tawe" - wurru narrino su orassa udde lai manu'a niumu'u.

Mawu Yesus sinumaruanna si Pilatus

28 Ruaallo marranggapa imangitou nangapiddu Mawu Yesus wuassu wale n Kayafas watukku wale n gubernure. Manga taumata n Yahudi sassane tawe sinumutta sulajummu wale n araratuanna, tadea'u imangitou tawe mabbali marosa su ola'u agama, ana waugu imangitou lai umanna umante annu Paskah. **29** Ana waugu udde Pilatus sinumabangnga ringanni mangitou wurru naiwalo, "Apa alaenu su ola'u taumata indi?" **30** Imangitou sinumimbakka, "Unnu wisara Itou tawe salane, iami tawe nangapiddu Tou ringannu lamangnga Gubernure." **31** Pilatus nabbisara simangitou, "Apira'e Itou wurru parikisete Itou tumurruttu titanu sassane!" Arawe manga taumata n Yahudi udde sinumimbakka, "Iami tawe marruumannu taumata ma'oma n sara mate." **32** (Indi mariaddi tadea'u matipusse apa apan niapaasingkattu Mawu Yesus su ola'u Itou sarun mate.) **33** Pilatus sinumutta apia su walene see namaggo Mawu Yesus wurru naiwalo, "Atonna I'o ratu n taumata n Yahudi?" **34** Mawu Yesus sinumimbakka, "Apa aiwalo indi wuassi'o sassane ara'e pia taumata waine apan suete namasingkatta si'o su ola'u riri-U?" **35** Pilatus sinumimbakka, "Antimannu ia'u indi taumata n Yahudi? Apan nanantillu riri-Nu sia'u udde pabbawalagu sassane wumi manga imam tembonanne. Apa apan suete niolangngu?" **36** Mawu Yesus nabbisara, "Araratuang-Ku waline wuassu runia indi. Unnu wisara araratuang-Ku wuassu runia indi, manga taumata-U sarun mando'appa, tadea'u Ia'u tawe itantilla su manga

tembonannu Yahudi. Arawe atonna araratuang-Ku waline wuassu runia indi!" **37** Ne Pilatus naiwalo Sitou, "Amungkangngu aroddi, I'o indi ratu?" Mawu Yesus sinumimbakka, "I'o nabalo manungku Ia'u indi ratu. Ia'u niasungkangnga wurru nirumanta su runia indi ringannu sambau pandumma, eteudde mangonggolu tatiala su ola'u atatulidda. Taumata apan wuassu atatulidda udde maddaringikka Sia'u." **38** Pilatus naiwalo Sitou, "Apa atappasannu atatulidda?"

Mawu Yesus irruumanna pateanna

See Pilatus sinumabangnga apia wuassu wale n araratuanna wurru nabbisara su manga taumata n Yahudi, "Ia'u tawe naasomba saran sambau pasasala n taumata indi. **39** Arawe tumurrattu inanaramannu, ia'u wiasane mammallossu sangkatou taumata n ruumanna su Allo Wahewa m Paskah. Iamiu maapulu tadea'u ia'u mamallossu ratu n taumata n Yahudi siamiu?" **40** Imangitou sinumimbakka ringannu u'ui, "Tawe, arie Itou, ewe'e Barabas!" (Barabas udde, sangkatou tarra rampassa.)

19:1 Wua udde Pilatus sinumutta see nandolokku taumata nangesekka Mawu Yesus. **2** Manga tantara na'ola'a sambau araposa wuassu manga ranna ng kalu roaanna, see nilurre su pua Mawu Yesus. Wua udde Itou nillurreanni mangitou jubah ungu, **3** see masokka-sokka ramanta ringanni Tou wurru mabbisara, "Nabbiakke ratu n taumata n Yahudi!" Wua udde imangitou namero Sitou. **4** Wua udde Pilatus sinumabangnga apia wurra nabbisara su taumata nambo udde, "Pa'ellega! Ia'u mangapididi Tou su liudde ringanni amiu, tadea'u iamiu maasingkatta manungku ia'u tawe naasomba pasasala saran sambau Sitou." **5** Ne Mawu Yesus sinumabangnga ringannu ualurre n araposa pia roangnge wurru jubah willossa. Pilatus nabbisara simangitou, "Pa'ellege taumata udde." **6** Napawe manga imam temboanne wurru manga mandariaga udde naasilo Mawu Yesus, imangitou u'ui, "Arussa'a Itou! Arussa'a Itou!" Pilatus nabbisara simangitou, "Apira'e Itou, wurru arussa'e ng kamiu sassane, ia'u tawe naasomba saran sambau pasasala-Ne." **7** Manga taumata n Yahudi

udde sinumimbakka, "Tumurruttu tita ng kami, Itou rinone pateanna ana waugu Itou mangnga'u watangan-Ne Ana'u Mawu Ruata." **8** Napawe Pilatus naaringikka simangitou mabbisara aroddi, itou lembo nata'utta lai. **9** Ne itou nabelengnga sinumutta sulalummu wale n araratuanna wurru napawe Mawu Yesus niapidde sulalumme, Pilatus naiwalo Sitou, "I'o indi daranta-Nu wuassuapa?" Arawe Mawu Yesus tawe sinumimbakka. **10** Ne, Pilatus nabbisara apia, "I'o maddiri maggahato'u? Ana see I'o masingkatta, ia'u pia tarrino mamallosu riri-Nu, wurru tarrino mangarussa-Nu!" **11** Mawu Yesus sinumimbakka, "Amungkanngu Mawu Ruata tawe mangonggolu tarrino udde si'o, i'o atonna-tonna tawe tarrino su riri-U. Ana waugu udde taumata apan nanantillu riri-U si'o, magewalanna rosane wuassu rosanu." **12** Napawe Pilatus naaringikka udde, itou mangke maddea'a lalanne mamallossu Mawu Yesus. Arawe manga taumata n Yahudi mangke u'ui, "Amungkanngu ituangnga mamallosi Tou, ituangnga waline hawe ng Kaisar! Taumata apan mangnga'u ririne ratu, ete itou seetti Kaisar!" **13** Napawe Pilatus naaringikka manga wisara udde, itou nangapiddu Mawu Yesus su liudde see inuma'ianna su addera m pamarikisanna su tampa aranne Wawilanne Watu. (Sulalummu wisara n Ibrani aranne Gabata.) **14** Tempo udde maranite m puulla mapulo dua allattune, taambe Allo Wahewa m Paskah. Pilatus nabbisara su manga taumata udde, "Indi ratunu!" **15** Imangitou mangke pasi ui, "Patete Itou; Patete Itou! Arussa'a Itou!" Pilatus naiwalo, "Apa rinone ia'u mangarussa n ratunu?" Manga imam tembonanne sinumimbakka, "Tumba'u Kaisar sassane ratu ng kami!" **16** Ne Pilatus nanantillu Mawu Yesus simangitou niapaarussa. Imangitou nangehetta Mawu Yesus, see niapiddi mangitou inai wua isudde.

Mawu Yesus niarussa

17 Mawu Yesus sinumabangnga uapasanna alu arussane sassane watukku tampa apan aranne "Tampa n Tanggilala". (Sulalummu wisara n Ibrani isassago Golgota.) **18** Poiaroddi Itou niarussa. Su sambau ringanni Tou pia lai rua ng katou taumata waine apan uaarussa; sangkatou su samba'a airri,

sangkatou su samba'a uananna wurru Mawu Yesus su tangngane. **19** Su alu arussa Mawu Yesus, Pilatus napa'ele n worretta indi: "Yesus wuassu Nazaret, Ratu n Taumata n Yahudi." **20** Manambo taumata n Yahudi naawasa n worretta udde, ana waugu su tanpa Mawu Yesus niarussa udde tawe marau wuassu soa. Worretta udde niwoireta sulalumu wisara n Ibrani, Latin wurru Yunani. **21** Manga imam tembonanne nabbisara si Pilatus, "Arie paborreta'a Ratu n Taumata n Yahudi, ewe'e worretta'a, 'Taumata indi nabbisara, Ia'u Ratu n Taumata n Yahudi.'" **22** Arawe Pilatus sinumimbakka, "Apa ta'u niworretta, udde aroddite." **23** Napawe manga tantara udde nangarussate n Mawu Yesus, imangitou nanganute laung-Nge. Laubba udde nitahia appatta: sambau-sambau naasomba sambageanganna. Imangitou lai nanganu jubah-Ne. Jubah udde tawe tatabingnge - niradu'a wua dosone sara wowane. **24** Manga tantara udde nabbisara sangkatou ringannu waine, "Arie iite mamonggo'a jubah indi, wette iite masasi'atta asinginne isai wotongnge maabba'a." Hatto udde mariaddi tadea'u natipusse apa apan uaworretta sulalumu Wuke Susi, eteudde: "Imangitou mattahia lau-U, wruru nasasi'attu jubah-U." Wurru atonna manga tantara udde na'ola'a aroddi. **25** Marani n arussa Mawu Yesus uarisikka inangngu Mawu Yesus, wurru turrangngu inangnge-Ne wawine, Maria awingngi Klopas, wurru Maria Magdalena. **26** Napawe Mawu Yesus naasilo inangnge-Ne wurra mallalarrengenna apan arangnguan-Ne uarisikka isudde, Itou nabbisara inang-Nge, "Inangnga, udde ana'i Inangnga." **27** Wua udde Mawu Yesus nabbisara su mallalarrenggen-Ne udde, "Udde inangngu." Nanattakka orassa udde mallalarrengenna nanengkampe inangngu Mawu Yesus matana'a su walene.

Apapate Mawu Yesus

28 Mawu Yesus masingkatta manungku orassa udde sarangkanambone natipusse, wurru tadea'u apa apan uaworretta sulalumu Wuke Susi wotongnete mariaddi, Itou nabbisara, "Ia'u marou." **29** Isudde pia sambau mangko napene ng kua'e anggore mapakadda. Ne sambau wunga n sahatta

niammo sulalumu ua'e n anggore udde, wurra nitukka su sandanna hisop, see nitogokka su morronggu Mawu Yesus. **30** Mawu Yesus naattemma ua'e n anggore udde see nabbisara, "Nia'omante!" See nalapute pua-Ne wurru natete.

Mawu Yesus niusu'a

31 Manga tembonanu Yahudi maddiri winalunanu manga taumata apan niarussa udde mangke ua'ele su alu arussa su allo n Sabatta, lembonete Sabatta paassa indi Allo Wahewa apan apianne. Ana waugu allo Mawu Yesus niarussa narrino massallo taambe allo n Sabatta, manga taumata n Yahudi nadorongnga si Pilatus mamadi ledda manga taumata apan suete niarussa wurru manossokku manga winalunanna udde wuassu alu arussa.

32 Ne manga tantara udde inaite wurru namadite rorone ledda n taumata darua apan niarussa su sambau ringannu Mawu Yesus. **33** Napawe imangitou na'omate ringannu Mawu Yesus, imangitou naasilo Itou natete. Imangitou tate nariaddi namadi ledda-Ne. **34** Arawe sandirranu Mawu Yesus niusu'u sangkatou tantara ringannu sambeangnga; wurru tawe nalannu sinumabangke rarra wurru ua'e. **35** Taumata apan naasilo sassane arariaddianna udde, ete itou apan namasingkattu olangnge udde, tadea'u iamiu lai mangngimanna. Wurru tatialane udde atonna, wurru Itou masingkatta manungku olangnge udde atonna. **36** Olangnge udde mariaddi tadea'u apa apan uaworretta sulalumu Wuke Susi, eteudde, "Tawe saran sambau wuassu durri-Ne paddianna." **37** Sulalumu Wuke Susi uaworretta lai: "Imangitou sarun ma'ellega Sitou apan suete niusu'i mangitou."

Mawu Yesus nilabingnga

38 Wua udde Yusuf wuassu Arimatea nadorongnga si Pilatus, mangalappa winalunanu Mawu Yesus. (Yusuf eteudde mallalarrengennu Mawu Yesus, arawe rjngannu malannaba, ana waugu itou matta'uttu manga tembonanu Yahudi.) Pilatus namalate n tou, wua udde itou inaite

nangalappa winalunannu Mawu Yesus. **39** Nikodemus apan paarorone suete nirumanta ringannu Mawu Yesus su tempo rabbi, inai lai suadio'a ringanni Yusuf. Nikodemus uaapiddu undamma mur wurru gaharu - sarangkanambone irarangngo tallu m pulo kilo gramma - anambone. **40** Itarua nanosokku winalunannu Mawu Yesus, see nipPunnu kaengnga kafan su sambau ringannu udamma mawangngi udde tumurruttu addattu pallajabingngu taumata n Yahudi. **41** Su tampa Mawu Yesus niarussa pia sambau wailla. Su wailla udde pia sambau lalabinganna wakku, apan taambe nipaatta pallabingannu taumata. **42** Ana waugu lalabinganna udde marani, wurru allo n Sabatta maranite manattakka, Mawu Yesus nilabingngi mangitou su wailla udde.

Lalabinganna tawe lorrone

20:1 Su allo Misa ruaallo, su tempo ta'e marandumma, Maria Magdalena inaitte watukku lajabinganna. Itou naasilo watu larrapingnge na'irute wuassu lorrangngu lalabinganna udde. **2** Ne itou tinumajangnga nadea'a si Simon Petrus wurru mallalarrenggenna apan arangnguannu Mawu Yesus, wumi nabbisara simangitou, "Mawu suete niajappa wuassu lalabinganna, wurru ia'u wagga suapa Itou niapalallowanga." **3** See Petrus wurru malla|arrenggenna waine udde inaitte watukku lalabinganna. **4** Itarua tuttalangnga, arawe mallalarrenggenna waine udde malliharranna wuassi Petrus, wurra itou na'oma rorone su lalabinganna. **5** Itou nallinge sulalummu lalabinganna wumi naasilo kaengnga kafan uaraddo isudde, arawe itou tawe sinumutta. **6** Simon Petrus uatanturrutta wuassu liudde, lapiddu sinumutta sulalummu lalabinganna udde. Itou naasilo kaengnga kafan uaraddo isudde, **7** arawe kaengnga apan uawa'issa pua Mawu Yesus tawe gaddi'a maranine arawe lalulunanna parralane. **8** Wua udde mallalarrenggenna apan na'oma paarorone su lalabinganna, sinumuttate lai. Itou na'ellegga wurru nangimante. **9** (Na'oma n sara orassa udde imangitou taambe naasunna apa apan uaworretta sulalummu Wuke Susi manungku Itou rinone mabangunna wuassu papate.) **10** Wua udde manga mallalarrenggennu Mawu Yesus napulete.

Mawu Yesus naipasilo n batangan-Ne si Maria Magdalena

11 Maria Magdalena uarisikka su samannu lalabinganna lapiddu lulluai. Tantaj.anna lulluai itou ua'ellega lalummu lalabinganna, **12** see itou naasilo rua ng katou mala'ekatta uapedettu mawira. Imangitou udde ua'ianna su lanna'u winalunannu Mawu Yesus, sangkatou su wageangngu pua, wurru waine lai su wageangngu ledda. **13** Manga mala'ekatta udde naiwalo, "Inangnga, anio lulluai?" Maria sinumimbakka, "Mawu'u suete nianu, wurru ia'u wagga Itou niaddo suapa." **14** Napawe wua nabbisara aroddi, itou nanaile liudde wurru naasilo Mawu Yesus uarisikka isudde. Arawe itou wagga manungku udde Mawu Yesus. **15** Mawu Yesus naiwalo sitou, "Inangnga, anio lulluai? Inangnga maddea'a sisai?" Maria massunna manungku udde mabawailla, nariaddi itou nabbisara, "Iamangnga, amungkangngu lamangnga nangingkatti Tou wua isindi, tulunga'a walo'a sia'u suapa lamangnga nangado n Tou, tadea'u ia'u wotongnge mangalappa Sitou." **16** Mawu Yesus nabbisara sitou, "Maria!" Maria nanaile Mawu Yesus see nabbisara sulalummu wisara n Ibrani, "Rabuni!" (Atatappasanne "Huru".) **17** "Arie pamita Sia'u" wisara Mawu Yesus sitou, "ana waugu Ia'u taambe nasengkengnga ringannu lamangnga. Arawe roote ringannu manga turrang-Ku, wurru pasingkata'e simangitou manungku orassa indi Ia'u ireete ringannu lamang-Ku wumi lamangngu, Ruata-U wurru Ruatanu." **18** Ne Maria inaitte namasingkatta su manga mallalarrenggennu Mawu Yesus manungku itou suete naasilo Mawu Yesus wurru manungku Mawu suete namasingkattu sarangkanambone udde sitou.

Mawu Yesus naipasilo n watangan-Ne su manga mallalarrenggen-Ne

19 Su allo Misa udde lai, su tempo rabbite, manga mallalarrenggennu Mawu Yesus uaammulla su sambau walre apan ngarane uarruudda, ana waugu imangitou matta'uttu manga tembonannu Yahudi. Inarrombanganne Mawu Yesus nirumanta wurru dirumarisikka su pattangnganni mangitou wurru nabbisara, "Salamatta wurru paddarame siamiu." **20** Napawe suete nabbisara aroddi, Itou namasilote n lima-Ne wurru sandirran-Ne

simangitou. Su tempo naasilo Mawu, imangitou lembo nilumuassa. **21** See Mawu Yesus nabbisara simangitou paassa lai, "Salamatta wurru paddarame siamiu. Ere lai lamangnga nandolo-U aroddi lai Ia'u mandolokki amiu." **22** See Itou napaasabangngu singangu-Ne simangitou wurru nabbisara, "Sengkampe Gharraho Mawu Ruata. **23** Amungkangngu iamiu mangampungnga rosa n sangkatou taumata, Mawu Ruata lai mangampungnga rosane. Amungkangngu iamiu tawe mangampungnga rosa n taumata waine, Mawu Ruata lai tawe mangampungnga rosane."

Mawu Yesus wurru Tomas

24 Tomas (apan isassago lai "Rindua"), sangkatou wuassu sire mapulo dua mallalarrenggenu Mawu Yesus, apan tawe suadio'a ringannu mallalarrengenna waine su tempo Mawu Yesus nirumanta. **25** Ne manga mallalarrengenu Mawu Yesus apan waine nabbisara si Tomas, "Iami naasilote Mawu!" Arawe Tomas sinumimbakka, "Amungkangngu ia'u taambe naasilo lanna'u lessa m pa'u su lima-Ne, udde wurru taambe napangado n talimado'u su manga lanna'u lessa m pa'u udde wurru taambe napangado n lima'u susandirran-Ne, ia'u tawe mangngimanna saran paassa." **26** Sangkamisa naliudda, manga mallalarrengenu Mawu Yesus naammulla apia su tampa udde, wurru Tomas isudde lai. Anambo ngara uarruudda. Arawe Mawu Yesus nirumanta wurru nirumarisikka su pattangnganni mangitou, see nabbisara, "Salamatta wurru paddarame siamiu." **27** Wua udde Mawu Yesus nabbisara si Tomas, "Pa'ellege lima-U, wurru addoa'e talimadonu isindi. Ulurra'e limanu wurru addoa'e su sandirrang-Ku. Arie mapapadua lai ewe'e pangimante!" **28** Tomas nabbisara Mawu Yesus, "Mawu'u wurru Ruata'u!" **29** Ne Mawu Yesus nabbisara sitou, "I'o mangngimanna ana waugu naasilote Sia'u? Asasalamatta su taumata apan mangngimanna salaiwe tawe naasilo Sia'u!"

Pandumannu wuke indi

30 Ta'e manambo lai manga alarrindu'a waine apan suete niola'u Mawu

Yesus su saruannu manga mallalarrenggen-Ne, arawe tate naworreta sulalummu wuke indi. **31** Arawe sarangkanambone indi niworretta, tadea'u iamiu mangngimanna manungku Mawu Yesus eteudde Ratu Punnu Salamatta, Ana'u Mawu Ruata, wurru ana waugu mangngimanna Sitou, iamiu naasomba wiakka.

Mawu Yesus naipasilo n watangan-Ne su sire pitu mallalarrenggen-Ne

21:1 Wua udde Mawu Yesus namasilo watagan-Ne paassa lai su Rano n Tiberias su manga mallalarrenggen-Ne. Arendi wattinge: **2** Su sambau allo Simon Petrus, Tomas apan isassago lai i Rindua, Natanael wuassu Kana su Galilea, alarrana'i Zebedeus, wurru rua ng katou mallalarrenggenu Mawu Yesus apan waine tantalanna uaammulla. **3** Wisara n Simon Petrus singana'a waine, "Ia'u maapulu inai tumondo." "Iami tumantalongnga", unni mangitou si Petrus. Ne inaite imangitou sinuma'e saalanna. Arawe sarrabbi tuudda udde imangitou tawe naahau saran sambua. **4** Napawe matannallo sussabangke, Mawu Yesus uarisikka su apanne, arawe imangitou wagga manungku udde Mawu Yesus. **5** Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Alarrana'u, iamiu naahaute inassa?" "Tawe" sasimbakki mangitou. **6** Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Lomboa'a somanu su aikkatannu saalanna, iamiu sarun maahau inassa." See soma udde nilombate mangitou, arawe imangitou tate maawolengnga apia ana waugu aroddi anambone inassa sulalummu soma. **7** Mallalarrenggenna apan arangnguannu Mawu Yesus, nabbisara si Petrus, "Udde Mawu!" Napawe Simon Petrus naaringikka manungku udde Mawu, itou nallurre n laubba (ana waugu itou uatantole) see inumurumma sulalummu ua'e. **8** Manga mallalarrenggenna waine nananturrutta watukku ammaranne ringannu saalanna, lapiddu namolengnga soma apan napene ng kinassa. Imangitou tawe marau wuassu ammaranne, irairangngo tumba'u marrasutta su meterrene. **9** Napawe imangitou sinumossokke wuassu saalanna, imangitou naasilo pia warra m putungnga isudde ringannu inassa uatambunna wurru roti. **10** Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Apira'a inawarendi manga pira m bua inassa apan wakku niasametanni amiu." **11** Simon Petrus sinuma'e su saalanna, see

namolengnga somane watukku ammaranne. Soma udde napene ng kinassa apan mangkasallaka; sarangkanambone marrasutta lima m pulo tallu su wuane. Wurru salaiwe anambone aroddi, somane tawe nahesa'a. **12** Mawu Yesus nabbisara simangitou, "Wette umanna." Tawe saran sangkatou wuassu mallalarrenggen-Ne warrani maiwalo, "Iamangnga isai?" Ana waugu imangitou masingkatta manungku Itou Mawu. **13** Wua udde Mawu Yesus nangundani mangitou, nanganu roti udde, wurru nitahia simangitou. Inassa udde lai nitahia n Tou ere udde. **14** Indi atallune Mawu Yesus maipasilo n watangan-Ne su manga mallalarrenggen-Ne napawe Itou niwangunna wuassu papate.

Mawu Yesus wurru Petrus

15 Napawe imangitou suete niumannu, Mawu Yesus nabbisara si Simon Petrus, "Simon ana'i Yona, apa i'o lembo marangngu Sia'u wuassi mangitou indi mandangngu Sia'u?" "Atonna, Mawu," sasimbakki Petrus, "Mawu masingkatta ia'u marangngu Mawu." Mawu Yesus nabbisara sitou, "Padulianete alarrana'u domba-U." **16** Su aruane Mawu Yesus naiwajp sitou, "Simon ana'i Yona, atonna i'o marangngu Sia'u?" "Atonna, Mawu," sasimbakki Petrus, "Mawu masingkatta manungku ia'u marangngu Mawu." Mawu Yesus nabbisara sitou, "Padulianete manga domba-U." **17** Su atallune Mawu Yesus naiwalo sitou, "Simon ana'i Yona, atonna i'o marangngu Sia'u?" Petrus nasusa naungnge ana waugu Mawu Yesus naiwalo sitou na'oma n sara atallune. Ne Petrus sinumimbakka apia, "Mawu, Mawu masingkattu sarangkanambone. Mawu masingkatta manungku ia'u marangngu Mawu!" See Mawu Yesus nabbisara sitou, "Padulianete manga domba-U. **18** Mangke atonna wisara-U indi: Su tempo i'o ta'e dario'a, i'o sassane mamma'issa lawannu, wurru u'amatta su alawo'u tanpa ipaapulunu. Arawe amungkangngu i'o timmaddete, i'o mangngulukku limanu, wurru taumata waine mamma'issa si'o wurru mangapidda su tanpa apan ipaadirinu." **19** (Ringannu manga wisara udde Mawu Yesus mapaaliatta'u ereapa Petrus sarun mate ipamantuga Mawu Ruata.) Wua udde Mawu Yesus nabbisara si Petrus, "Tantalongke Sia'u!"

Mawu Yesus wurru mallalarrenggen-Ne apan waine

20 Su tempo Petrus nanaile, itou naasilo su liudde mallalarrenggenna apan arangnguannu Mawu Yesus. (Ete itou ua'ianna marani Mawu Yesus su tempo u'anna wurru naiwalo Sitou, "Mawu, isai apan sarun mamate Mawu?") **21** Naasilo sitou, Petrus naiwalo Mawu Yesus, "Mawu, ereapa su ola'i tou indi?" **22** Mawu Yesus sinumimbakka, "Unnu wisara Ia'u maapulu itou matatana'a wiakka ma'oma n sara Ia'u rumanta apia, udde waline manaranu. Arawe i'o tantalongke Sia'u!" **23** Ne tinumelengke watti'a su mallalarrenggennu Mawu Yesus manungku mallalarrenggenna udde tawe mate. Sumbali Mawu Yesus tawe nabbisara manungku mallalarrenggenna udde tawe mate, ewe'e: "Unnu wisara Ia'u maapulu itou matatana'a wiakka ma'oma n sara Ia'u mmanta apia, udde waline manaranu." **24** Yohanes apan nangonggolu tatiala su ola'u manga riadianna indi. Ete itou lai suete namorreta. Wurru iite masingkatta manungku apa apan niapaasingkatti tou udde atonna.

Wisara Panginsueanne

25 Ta'e manambo lai hatto waine apan niola'u Mawu Yesus. Unnu wisara sarangkanambone udde iworretta passa m bau, ia'u mammendamma tawe a'ionanne ahewallu runia indi pangadoannu anambo n wuke apan sarun iworreta udde.